

TÜRK SOLU

Yıl : 1
Sayı : 39
13 Ağustos 1968
100 Kuruş

O EZANLAR SENİN İÇİN OKUNUYOR!

Türkiye'de gerici güçler politika alanında baş temsilcileri AP iktidarının da destek ve teşviyle yoğun bir örgütlenme çalışması içindedirler. Her ilde AP'li esnaf komiteleri kurulması kararı bu yolda atılan adımların sonucudur. Bu kararın Konya olaylarından hemen sonra alınması anlamlıdır. İşbirlikçi çevreler faşist saldırıları için yan örgütlerinden yararlanmışlardır Konya'da. Sonuç, Delibaş isyanını andırarak ölçüde başarılı olmuştur. Kurtuluş Savaşı yıllarında Delibaş isyanı, emperyalizmin emrinde yobazın «Seriat» dediği şey adına, millî hareketi arkaдан hangerlemeydi. 1968 yılında ikinci Delibaş isyanında aynı yobaz, gene emperyalizmin ve işbirlikçilerinin emrinde, Millî Kurtuluş Savaşımızın geleneğine sadık kalanlara saldırdı.

Konya olaylarının ikincil önemde elebaşlarından bir kaçının resmi çıktı basında. Bunlar bereli, çember sakallı takımıydı ve çoğu karşı esnafındandı. İşte böylelerinin Adayet Partili Esnaf Komiteleri kurulacaktır. Anadolunun bütün kasabalarında, ve bundan böyle, yeni Konya olaylarına bir kendiliğinden-gelmelik görüntüsü verme zahmetine bile katlanılmıyacaktır.

Evet Türkiye'de, bu ülkenin emperyalizmin ve işbirlikçilerinin sömürü alanı olarak sürüp gitmesini isteyen Amerikancı çevreler örgütlenmiş çabalarında başarılı olmaktadır. Sabahın saat dördünde, ezan vakti onbin kişiyi belli bir noktada toplamak küçümsenecek bir başarı değildir. 1961 Anayasa'sının hâlâ yürürlükte olduğu bir ülkede buna cüret edilmesi ve bunu yapanların yanına kalması da gerici güçler açısından küçümsenecek bir başarı değildir.

Bu başarıların verdiği güvenle AP sözcüleri, sözlerini esirgemenen Yüksek Seçim Kurulundan Yargıtaya kadar bürokrasinin bütün kurumlarına saldırmışlardır. Artık iktidar basını asıl hedefin 1961 Anayasa'sı olduğunu açıkça ilan etmekte bir sakınca görmemektedir.

Silâh Amerikan markadır

İşbirlikçi sermaye-feodal hegemonyası altında Emperyalizmin sömürü alanı bir Türkiye'yi gidemedi sineye çekmemiz istenmektedir. Emperyalizm ve işbirlikçileri, bu ülkeyi petrol şirketlerinin Suudi Arabistanına döndürmeden önce, Türk toplumundaki bazı güçlerin hakkından gelmek zorunda olduklarını bilmekte-diler; ve bu güçler içinde sosyalistler çoğunlukta olmaktadır çok uzaktırlar. Şahlanş mitinglerinde AP militanları, «Kahrolsun komünistler!» diye bağırırken düşündükleri komünistler değildir. Kendileri de herkes gibi

Türkiye'de yakın gelecekte iktidar el değiştirecekse, AP'den boş kalan yere oturacakların komünistler olmayacağını pek iyi bilirler. İşbirlikçilerin temsilcisi AP iktidarının şu anda devlet dümenini elden bırakmasıyla o dümene sarılacak olan gücün küçük burjuva bürokrasisi, yani asker-sivil aydın zümre olduğu besbellidir.

Eğer Demirel anti-komünizmin kampanyasına paralel olarak Danıştaya meydan okuyorsa, Yargıtayın itibarını sarsmak için en çirkin kampanyaları körükleyorsa, Yüksek Seçim Kurulu yargılarına lanetler yağdırıyorsa, açıkça ya da üstü örtülü biçimde Ordunun gerçek esinlerini dile getirenlere dil uzatıyor, Anayasa'ya karşı çıkıyorsa, elbette ki bunu bürokrasinin bu kal'alarının komünistlerin eline geçtiğini sandığı için yapmamaktadır.

Mihri Belli

Amerikan emperyalizminin bir numaralı ideolojik ihraç malı olan anti-komünizm, hem yığınları avlamak, hem de millîci saflarda duraksamalar yaratmak gibi iki hedefe birden yöneltilen bir silâhtir. Emperyalizm Endonezya'dan Yunanistan'a kadar sömürdüğü nice ülkede bu silâh başarıyla kullanabilmektedir. Yabancı sömürücü ve yerli işbirlikçisi «Biz millî bağımsızlığa karşıyız, demokrasiye karşıyız» diye çıkmaz ortaya? «Komünizme karşıyız» diye çıkar. Onların sözlüğünde «Komünizm» sözcüğünün karşılığı «Gerçek milliyetçilik» olarak yazılmıştır. Ve AP de bu silâhı, aynı amaçla, uzun vadede toplumdaki en güvenilir devrimci güç olan emekçisiyle, Atatürk'ü geleneğin varisi olan asker-sivil aydınıyla, Türkiye'de millîci ne varsa ona karşı kullanmak çabasıdadır. Ve bu ithal malı silâh «Aynı haşmetle vuracaktır» Yargıtay Başkanını ve 141. madde hükümlüsünü. Sosyalizmden yana olmayan ama Atatürk'ü geleneğe bağlı yurtseverler içinde emperyalizmin Türkiye için taşıdığı niyetleri sezmede hâlâ kusur eden varse, böylelerine John Donne'nin ünlü mısralarını biraz değiştirerek okuyalım:

«Sakın sorma o sabah ezanlarının kimin için okunduğunu
«Ezanlar senin için okunuyor!»

Geleneksel Aydın - Yobaz çatışması

Evet işbirlikçiler çalışmalarında başarılı olmuşlardır. Hem örgütlenme bakımından, hem havayı bulandırma,

hasımlarının saflarını bölme, onları duraksamalara yöneltme bakımından. Buna karşılık millîci güçler, belirli bir ulusal platform çevresinde birleşme ve etkili biçimde örgütlenme konusunda şu ana dek yerlerinde saymışlardır. Millîci güçler saflarında bölünme vardır, kargaşalık vardır. Acı gerçek budur. Biz Atatürk'ü geleneğin temsilcisi asker-sivil aydın zümreyi bağımsız ve gerçekten demokratik Türkiye'den yana millîci güçler safında son derece önemli bir güç saymaktayız. Çünkü bu zümrenin çıkarı, başı dik, bağımsız bir Türkiye'yi gerektirir. Bağımsız Türkiye devleti bürokrasinin varlığını şarttır. Bir albayın, göğsünü gererek, «Ben albayım!» diyebilmesi için bağımsız bir devletin ordusunda bir alaya kumanda etme olanağına sahip bulunması gerekir. Böyle bir ordu olmayınca, o albay, görkemli üniforması içinde bir operet subayına döner. Sivil bürokrasi için de durum aynıdır. Bir valinin, göğsünü gererek, «Ben valiyim!» diyebilmesi için bağımsız Türkiye devletin falan vilâyetini yönetme olanağına sahip bulunması gerekir. Onun için uydurma terminoloji serisinden «Amerikancı bürokrasi» terimi yanlış bir terimdir. Birey olarak Amerikancı bürokratlar olabilir ve böyleleri eksik değildir. Ama zümre olarak bürokrasi Amerikancı olamaz. Nasıl ki birey olarak Amerikancı olabilecek kadar bilingsiz proleterler olduğu halde, «Amerikancı proleterya» olamıyacağı gibi. Ve unutmamak gerekir ki, bugün emperyalizmin ve işbirlikçilerin fedaisi olarak ortaya çıkan yobazın, asker-sivil aydın zümreyle mücadelesi çok eski bir mücadeledir. Türkiye'nin yüz elli yıllık tarihi aydın-yobaz çatışması biçiminde tezahür etmiştir.

Tarihimiz boyunca yobaz geriliğin, uygarlık düşmanlığının saldırgan militanı olmuştur. Odur matbaayı yüz yıllar boyunca bu ülkeye sokmayan. Odur koca imparatorluğun erimesi ve yokolması için etkin rolü oynayan. Yobazdır o imparatorluktan geri kalan bir avuç toprakta bağımsız bir Türkiye yaratmak için canını dişine takarak savaşan asker-sivil aydının öncülüğünde emekçi halkın karşısına, emperyalizmin kıskırtması ile dikilen. Odur Türklüğün kara gününde yüzü gülen; Türkün yüzü güldüğünde yaslara bürünen. Evet yobazla bürokrasinin görülecek eski bir hesabı vardır Türkiye'de.

Ancak bu tarihi çatışmayı gözönünde tutarsak Demirel iktidarının bürokrasinin kal'alarına saldırısını doğru olarak yorumlayabiliriz. Bu kal'alar asker-sivil aydın zümrenin, işbirlikçi sermaye-feodal ortaklığına karşı güvenceleridir. Bürokrasinin bu kurumları, özünde, «Sandıktan çıkma-lığın» sağladığı siyasi kuvveti kısıtlamaktadır. Bu da burjuva parlamenterizminin başı boş bırakılmaması, de-

netim altına alınması demektir. Bunun batıda da örnekleri var. Örneğin, De Gaulle Fransa'sında. Ama Fransa'da burjuva parlamenterizminin etki alanının sınırlandırılması, bir bakıma emekçilere karşı ve bu bakımdan da gerici bir nitelik taşır. Oysa Türkiye'de durum değişiktir. Gerçek şudur ki, burjuva parlamenterizmi Türkiye'de anti-kemalist karşı-devrimin perçinlenmesi doğrultusunda işlemiştir. Onun için 1961 Anayasa'sının, «Sandıktan çıkma-lığın» sağladığı yetki ve kuvveti kısıtlama amacını güden kurumları güçlendirmesi, Türkiye'de ilerici bir gelişmedir. Ve buradan gelir Demirel'in temsil ettiği çevrelerin bu bürokratik kurumlara dış bilemesi.

Bürokrasi saflarında kargaşalık

Ama asker-sivil aydın zümre, bütün tarihi tecrübesine rağmen, içinde yaşadığımız bu bunalmış dönemde, ilerici geleneğine uygun açık seçik bir siyasi platformdan yoksundur. Örgütlenme konusunda da karşı-devrimci güçlerin çok gerisinde kalmıştır. Ortanın solu platformu iç politikada ılımlı bir küçük burjuva reformizmini temsil etmekle birlikte, dış politika konusunda tutarlı olmaktan çok uzaktır. Bu zümrenin en yetkili sözcülerinin Türkiye'de millîci akımın esinlerine aykırı düşen çıkışları olabilmektedir:

Emperyalizme karşı mücadele halinde olan gençlik mesafesini belirtmek amacını güden İnönü'nün son demecini, Amerikan bayrağı gölgesinde «Moskof emperyalizmini tel'in» mitingleri düzenleyenlerin kabaca ifade ettikleri şeyin biraz daha inceltmiş olarak sunulması sayanlar çok olmuştur.

Asker-sivil aydın zümrenin tarihi siyasi örgütü olan CHP nin, gelişmesi şartları, ve temsil ettiği güçlerin sallantılı niteliği gereği heterojen görünüşü, son günlerde büsbütün göze batır bir hal almıştır: CHP nin resmi organında bir tefrika yazarının aralarında bir Jean Paul Sartre'nin da bulunduğu uygar dünya kültürünün önde gelen temsilcilerine Türk vizesi verilmemesi ve Türkiye'ye vizesiz geldikleri takdirde sınır dışı edilmeleri gibi bir AP iktidarı kararına alkış tutması, bürokrasinin saflarında hüküm süren fikir kargaşalığının bir kanıtı sayılmalıdır. 1937 yılında ünlü Rus yazarı, Bolşevik Maksim Gorki öldüğü zaman, devrin Türkiye Başbakanı İsmet Paşa Sovyet hükümetine duyulmuş bir taziyet telgrafı çekiyor ve büyük yazarın eserlerinin kendisi üzerinde bıraktığı derin izlenimden söz ediyordu. Bugün aynı İsmet Paşa,

Türk gençlerinin daveti üzerine Nobel ödülü kazanan liberal Asturias'ın Türkiye'ye geldiğinde kapı dışarı edilmesinden söz ederek, Türkiye'yi uygar insanlık önünde utanılacak, gülünç duruma düşüren Amerikancı iktidar politikalarının açıkça destekleyen bir fıkrâ yazarı ile aynı safta durmakta bir sakınca görmemektedir. Bir tek bu 1937 - 1968 kıyaslaması Türkiye'nin 30 yılda nereden nereye geldiğini göstermektedir. Bu gelişme emperyalizme karşı Millî Kurtuluş Savaşımızda Garp Cephesi Kumandanlığı etmiş kimsenin, bugün artık Amerikan üsleriyle donanmış bir Türkiye'yi sineye çekmesine ve «NATO'dan çıkalım!» sloganına sahip çıkmasına kadar varan olumsuz gelişmeye paralel düşer.

Sosyalist kanatta kaos

Öte yandan Türkiye'de sosyalist kampta da tam bir kaos hüküm sürmektedir. Ve bu yürekler acısı durum biraz, sosyalist akımı, kendi açınılan en az zararlı mecralara yöneltme çabasında olan statükocu güçlerin eseri ise de, asıl neden sosyalistlerin kendi hatalarıdır. Gerçek şudur ki, Türk sosyalistleri, 27 Mayıs'tan sonra sola açılış döneminde, yabancı danışmanların büyük tecrübelerinden yararlanabilen tutucu güçlerin taktiklerini zamanında ve doğru olarak değerlendiremediler: ne su geçirmez Anayasa yapma girişimini, ne «Planlı kalkınma» yı, ne bizdeki sendikacılığın gerçek niteliğini, ne «On iki sendikacının kurduğu TİP» girişimini, ne TİP'e karşı kurulmak istenen ama nedense vazgeçilen Çalşanlar Partisini, ne de sonraki gelişmeleri.

27 Mayıs'tan sonra Türkiye'de statükocu güçler, artık yasaklıyarak yasa dışına itemedikleri sosyalist akımı, tarihi köklerinden kopararak denetleri altında tutma yoluna başvurdu. Yazımızın dar çerçevesi bu konuyu burada ayrıntılı olarak incelememize imkân vermemektedir. Şimdilik şunu belirtmekle yetinelim: Bugün Türkiye'de sosyalist potansiyelin önemli bir kısmını bağrında barındıran bir İşçi Partisi vardır. Ama değişik konjonktürlerin bir araya gelmesi sonucu TİP'in başına geçen 141 inci madde gölgesinde sosyalistçilik uzmanı bir yönetici klik, sosyalist saflarda hüküm süren kaosu sürdürmede bir hayli etkilidir. TİP'den çekinildiği dönemde ona karşı Çalşanlar Partisini kurma planı gereksiz sayılmıştır. (Bu parti kurulamadı denilemez. İstenseydi kuruldu. Nasıl ki Birlik Partisi kurulduysa). Ama Çalşanlar Partisinin en önde gelen müteşebbisi ve bu partinin program ve tüzük taslağını kaleme alanlar bugün TİP yönetici kliğine katılmışlardır. Çalşanlar Partisi kurulmadı ama onun TİP'e rağmen yerine getireceği fonksiyon, TİP yönetici kliki ile birlikte yerine getirilmektedir. Ve böylece Türkiye sosyalizminin yıllar boyu duyduğu gerçek sosyalist örgüt susuzluğu sürüp gitmektedir. Ve sürüp gidecektir de; meğer ki Türkiye'de gerçekten demokratik özgürlük ortamının kurulması yolunda çabalar esirgenmiye; ve bu çabalar başarılı olup TİP saflarındaki ve dışındaki gerçek sosyalistler bu susuzluklarını gidereler.

Bir tek örnek, sosyalist saflarda ilke ve amaç birliği bakımından nerede olduğumuzu bize göstermeye yeter: TİP yöneticileri, düne kadar «Vatandaş Amerikalıya kaşların içatarak bakarsa, manav Amerikalıya karpuz satmazsa, şoför Amerikalıya arabasına bindirmezse, Amerikalı bu nefret çemberine dayanamaz gider» diyorlardı. Bugün gençliğin Amerikan emperyalizmine karşı direnişi karşısında, TİP saflarındaki gerçek sosyalistlerin örneği Vedat Demircioğlu'nun şehit düşmesinden sonra bile, TİP sözcüleri

(Sonu üçüncü Sayfada)

Gafletin içinde olanlar

Suphi Karaman

Tarihin dönemeç noktaları geçildikten sonra kimlerin gaflet içinde oldukları açık ve seçik ortaya çıkar. Milletlerin tarihlerinde, dünya tarihinde varılan kesin yargılara gelecek kuşaklar, artık değişmez kural olarak birbirlerine aktarırlar. Ama kimlerin gaflet içinde olduklarını anlamak için mutlaka tarihin dönemeç noktalarını aşmağa lüzum yoktur. Toplum psikolojisini sezebilenler, tarih şuuruna erebilecek bir kültür düzeyine ulaşanlar, toplumun geleceği için sorumluluk duyanlar ve özellikle çağ sorumluluğunu duyabilen gerçek milliyetçiler tarihin dönemeç noktalarına yaklaşmakta olduğunu görürler. Ve de bu yüzden kimlerin gaflet içinde olduklarını de bilirler. Çoğunlukla demagojinin safatasına düşenler gafletin de tam ortasındadırlar.

Yurdumuzda olaylar gittikçe yoğunlaşmaktadır. Yapılanları olay niteliğinde görmek istemeyenler ya da böyle görmeyeceği alışkanlıklar büyük rahatlık içindeydiler. Bu yüzden iş yaparken, söz söylerken, son derece sorumsuz görünmekteydiler. İktidar ve muhalefet karşılıklı suçlamaları birbirlerinin gaflet içinde olduklarını söylüyorlar. Vatandaş önündeki bu suçlamalar, politika yapma icabı olarak görüldükleri sürece, çağ sorumluluğunu duyabilen gerçek milliyetçiler tarafından ciddiye alınmayacaklardır. Gerçek milliyetçinin kriterleri açıktır. Tarih şuurundan süzülmiş geçmişteki benzer olaylara uyan nitelikler ve toplumun sosyal bünyesi herşeyi açık ve seçik görmek için yeterlidir. Politikada demagojinin safatasından yararlanmak isteyenler tarihin benzer olaylarına uyan nitelikleri görmekten rahatsız olurlar. Üstelik toplumun sosyal ve ekonomik sorunlarını eleştirip değerlendirmek işlerine de gelmez. Oysa gittikçe büyüyen çelişkiler, her şeyle birlikte, onları da kucaklamaktadır. Yoksul kalmanın koşulları dini ve geleneksel örtülerden sıyrılabilecek halk kitleleri yoğunlaştıkça, devrimciğin Türk toplumunun tek yücelme yolu olduğunu bilen aydınlar çoğaldıkça toplumdaki çelişkilerin artması her şeyi milli demokratik devrimin eşğine ulaştıracaktır. Bunu bilemeyenlerin gafleti daha bir süre uzayacaktır. Ama bu süre uzun olmayacaktır. Karanlığın egemenliği uzun sürmeyecektir. Tarih boyunca, olayların kaçınılmaz sonuçlarıyla gafletten uyandırılanların son pişmanlıkları hiçbir fiili değer taşımamıştır.

Son günlerde yurdumuzda meydana gelen olaylar dehşet vericidir. Yakın tarihimizin hiçbir döneminde benzer olayların birbirlerine uyan nitelikleri bu kadar keskinleşmemiş, sivrilmemiştir. Tarih içerisinde sabittir ki, yerli çevrelerin kafaları ve kabiliyetleri, irtica her zaman sokağa dökecek ortamı yaratabilmişlerse de, olayları bu kadar renkli, bu kadar keskin, bu kadar para gücü ile takviyeli hale getirememişlerdir. İki bin nurecuyu İstanbul ve Ankara'dan, İzmir'den uçaklarla Van'a nakledebilen maddi desteğin yerli elabildiği bugüne kadar hiç görülmemiştir. Gaflette bulunanların, dalâlete ve battâ hıyanete düşüşlerini bundan daha güzel belirten bir örnek olamaz. Komünistlik tehlikesinin alabildiğine şişirilip, buna karşı yurdun her tarafından devşirme binlerce insanın meydanlarda ve camilerde toplanması, mücadele namazları tertiplenmesi, Amerikan donanmasının arkasından kendiliğinden meydana gelmiş bir tesadüf değildir. Aynı anda, evvelce yurt dışına sürülmüş Türklük düşmanı bir Bizans Megalo İdea'sınının, New York Metropoliti Yakovas'ın serbestçe İstanbul'a gelebilmesi, Fener Patrikhanesinde ayınlar yönetebilmesi, politik ve dini demerler verebilmesi de bir tesadüf değildir. Amerikan donanmasının ardından koparılan ve yaygınlaştırılan İslami nümayişlerin gürültüsünde yeni bir hristiyanı tertip ve oyunun sessizce monte edilmiş sadece yerli kafa ve kabiliyetlerin eseri olamaz. Ekonomik işbirlikçilerin yanı sıra politik işbirlikçiler de Türk milletinin aleyhinde yeni rollerinin sahibi olmuşlardır. Patrik Athenagoras'ın hıyaneti Atatürk'ün büyük nutuklarının ilk sayfalarında belgelennmiş olduğu halde, onu Amerikan vatandaşlığından Türk vatandaşlığına aktarıp Fener Patrikhanesinin başına oturtan sebebe şimdi de Yakovas'ı aynı yere getirmenin gayretini içersindedir. Yabancılar bu gibi dönemlerde Türkiye'de bir masonun yatıştırıcı rolünden istifade etmeyi her zaman iyi başarabilmekteydiler. Yoksulluğun ve geri kalmışlığın pençesi altında tutulan zavallı Türk halkı ise camilerde toplatırılıp sabah namazlarında mevhum komünistlere tel'in yağdırılmaktadır.

İktidar çevreleri ve basınının günlerden beri sürdürülen hukuka saygısızlığı nihayet İstanbul'da meyvesini verdi. Sokak kazanırsa komünizm gelir diyen sayın Başbakan'a rağmen, 6 Ağustos'ta 200 partili İstanbul Belediye Meclisi'nin ilk toplantısını basarak kanunsuzluğunun iktidarı eliye sokağa dökülmesinin yeni bir örneğini verdi. Öte yandan Adana'da Biberi tarikatının fedailerini tarafından küçük bir katliam örneği de geçen haftaki olaylar halkasını tamamlayarak. Millet'in sinesinde çok daha kabadayılardan var olduğunu ortaya koydu. Türkiye İşçi Partisine oy veren öykülerin tesbiti yapılırken geçen hafta kamuoyuna aktirilen çok önemli bir haber de iktidar partisi tarafından bütün illerde ve ilçelerde esnaf komitelerinin kurulmasıdır. İktidar, kendi tutucu ve geriye dönük sosyal ve ekonomik politikasının en iyi destekçilerinin küçük kasaba esnafı olduğunu bilincine varmış olarak bu kararı almıştır. Komprador burjuvazi ve toprak ağası derebeyi kadar büyük maddi güce sahip olmamakla beraber küçük kasaba esnafının ve esnafının yurt çapındaki yaygınlığı ve etkinliği büyük önem taşımaktadır. Geriye dönük-tutucu sosyo-politikanın Türkiye'de bugüne kadar en emin dayanağı bunlar olmuştur. Ticaret Odaları ve Esnaf Birlikleri tarafından tertiplenip ortaya konulan son Konya olayları da bunu ispatlamıştır. Konya'da verimli sonuç elde eden iktidar şimdi bunu yurt çapında yaygınlaştırmak emelindedir.

Hukuka saygısızlıkları yüzünden İstanbul Belediye Meclisi basılıp kanunsuzluk sokağa dökülürken, yurdun her tarafında camilerde sabah namazlarında komünizm mücadelesi yapılırken, 2000 nurecuyu uçaklarla Van'da Saidi Nursi mevlidinde taşınırken, komünizmle mücadelenin sah-teciliği arkasında Kemalizme, devrimlere ve ileri hareketlere karşı irtica mitingleri yapılırken, Biberi tarikatı mensuplarına bir küçük katliam örneği ortaya konulurken, New York Metropoliti Türklük düşmanı Yakovas'ın İstanbul Fener Patrikliğine yerleşmesinin hazırlıkları yapılırken ve eski vatan cephelelerini andırır şekilde esnaf komiteleriyle "Sosyal bir sınıfın diğer sosyal sınıflar üzerinde egemenliğini tesise matuf-amaçlı, irtica atımlarına engel sosyal zümre örgütleri kurulurken kimlerin gaflet içerisinde olduklarını şimdi göremeyenler pek yakında ibretle görecektir ve antayacaklardır.

Tarihin dönemeç noktaları geçildikten sonra kimlerin gaflet içinde oldukları açık ve seçik ortaya çıkar. Çağ sorumluluğunu duyabilen gerçek milliyetçiler bir dönemeç noktasına yaklaşmakta olduğunu görmekteydiler.

Olaylar - Olaylar

141. Madde ve Anayasa Mahkemesi

141 ve 142 ci maddelerin Anayasa'ya aykırı bulunmadığına ilişkin Anayasa Mahkemesi kararının kesin olmadığı bizzat Anayasa Mahkemesince belirtilmiş, Esas: 963/173 sayılı bir kararında şöyle denmiştir:

"Anayasa'nın 152 nci maddesi uyarınca, Anayasa Mahkemesi'nin iptal kararları, karar tarihinde ve eğer ayrıca yürürlük günü belirtilmişse o günde, iptal edilen hükümleri yürürlükten kaldırır. Bu yolla yürürlükten kaldırılmış olan hükümlerin de Anayasa Mahkemesince yeniden incelenmesi düşünülmüştür.

Dava'nın veya itirazın reddi ile neticelenen kararların birincilerden farklı nitelikte oldukları meydandadır. Bunlara konu olan hükümler, yürürlükte kalmış ve belirli durumlara ve şartlara dayanmakta bulunmuşlardır. Durumların ve şartların değişmesi halinde sonucun da değişik olması gerekir. Böyle bir değişimin bulunup bulunmadığının ancak inceleme sonunda anlaşılabilceğinde şüphe yoktur. Kaldı ki, incelenen olan eski dava ve itiraz değil, yeni bir dava ve itirazdır. Aksini düşünmek; bir kısım hükümleri imtiyazlı duruma getirmek; ilgililerin bunlar aleyhine dava açma yetkilerini ölemek; hukuki görüşleri dondurup ebedileştirmek olur. Daima ileriye ve ilerlemeyi hedef tutan Türkiye Cumhuriyeti Anayasa'sının böyle bir ereği bulunduğu düşüncesini destekleyecek, doyurucu bir kanıtın ileri sürülmesi mümkün değildir."

Anayasa Mahkemesi Kararından alınan bu satırlar açıkça göstermektedir ki, 142/1 inci maddenin Anayasa'ya aykırı bulunmadığı hakkında evvelce Anayasa Mahkemesince verilmiş olan karar, aynı konunun yeniden incelenmesine ve bunun için de Mahkemeler tarafından Anayasa Mahkemesine başvurulmasına asla engel teşkil etmemektedir.

Toda-Raba adlı eseri Türkçeye çevirdiğinden, Türk Ceza Kanunu'nun 142/1 inci maddesine aykırı hareketten sanık olarak İstanbul 4. Ağır Ceza Mahkemesinde yargılanmakta olan sanık Ahmet Angin'in müdafii Avukat Faik Muzaffer Amaç, Ağır Ceza Mahkemesine bu hususu hatırlatarak 142 nci maddenin yeniden incelenip iptaline karar verilmesi için, konunun Anayasa Mahkemesine gönderilmesini talep etmiştir. Mahkeme bu dilek hakkında karar vermek üzere duruşmayı 14 Eylül 1968 günü saat 10.00'a bırakmıştır.

TEB'in Protestosu

TEB Yönetim Kurulu 9 Ağustos 1968'de toplanarak yapılması önlenecek Barış Şenliğiyle ilgili olarak aşağıdaki bildiriye yayınlamıştır.

Ülkemizde her yıl yapılması gelenek haline gelmiş olan Uluslararası Barış Şenlikleri son hazırlıklar tamamlanmışken program gereğince

çağrılı ekiplerle dünyaca tanınmış şair, yazar ve düşünürlerin yurda sokulmalarının yasaklanması olayı kültür ve sanat gelişmemiz açısından köstekleyici ve utanç verici bir davranıştır.

Uluslararası sanat ve kültür alışverişlerine kayıtlar koyup, sınırlar çizmek demokratik esaslara taban tabana aykırı bir davranıştır.

Hükümet bu kararı ile barıştan ve şenlikten yana olmadığını göstererek çekişme ve kemlikten yana olduğu sansına hak veren bir davranış içine düşmüştür.

Uluslararası kültür alışverişi gibi insanen bir eylemden ürken yönetimler baskıcı nitelikte olduğu kanısı ile yüz yüze geldiklerinde bu kaniyi taşıyanları suçlamada hak sahibi olmaktan çıkarlar.

Türk Edebiyatçılar Birliği olarak bu yasaklamaya karşı olduğumuzu ve bu düşüncelerle sonuna kadar savaşa çağımızı kamu oyuna duyurur, bu tutumlarından ötürü yöneticileri protesto ederiz.

TEB.
Yönetim Kurulu.

Ecevit'in Jesti

Bülent Ecevit hafta içinde Konya'ya gelip 23 Temmuz olaylarında saldırıya uğrayan Öğretmenler Derneğini TOS Konya Şubesini, Yeni Konya Gazetesini ziyaret ediyor, geçmiş olsun diyor. Daha sonra CHP il merkezine geliyor, orada düzenlenen toplantıya katılıyor.

Mut'da yapılacak Belediye Başkanlığı seçimi ziyaretini ana nedeni olarak gösterilmektedir. Arkadan Mut'a gidiyor. Uzun uzun nutuklar... Arkadan Karaman ilçesi...

Bizleri Mut'taki Belediye Başkanının kim olacağından çok Konya'da saldırıya uğrayan yurttaşlarımızı ilgilendirdiğinden sadece Ecevit'in Konya'ya ziyaretle yaptığı jest üzerinde duracağız.

Saldırı olalı 20 günü geçmiştir. Bu 20 rakama ana muhalefet (!) partisinin muhalefetteki ciddiyetini ve saldırıya uğrayan yurttaşlara olan ilgisinin derecesini yansıtmaktadır.

Ailemizden biri veya bir kaç benzeri bir saldırıya uğrayan da örneğin İçişleri Bakanının kıskırttığı kabadağı özentileri evlerini başlarına yıklar, bizde 20 gün sonra kendilerini dolasmaya gidersek bayramdan sonra bayramı mübarek olsun derler adama. Hiç yoktan yine de iyi. Ecevit'ten örnek alırlar da belki diğer muhalefet partisi liderleri de benzeri geçmiş olsun ziyaretlerine kalksınlar.

Bizleri düşündürden bir husus daha var. Ya Mut'taki Belediye seçimleri 18 Ağustos'a değil de örneğin 18 Kasım'a denk gelseydi... İş isten tamamen geçmiş olacaktı. Muhalefet liderlerinin vilayetleri dolmasını seçim tarihlerine göre sınırlayan kanunlar henüz getirilmiş değil ki... AP nin gittikçe saldırganlaşan bu tutumunu, biraz da muhalefeti seçim-geçim müessesesi haline getiren AP dışındaki siyasal partilerimiz hazırlamıyor mu dersiniz?

AP'nin Konut Politikası Halkı Oyalamaktır

Gecekondu ve konut sorunu alevlendiği devrelerde konu unutulmaya kadar demerler verilir, genelgele yayınlardan gerilim düşüne iş uykuya yatılır. Ankara'da gecekondu başlarına yıkılan insanlar şehre yürüyünce, İmar İskân Bakanı Başbakan yine demerlerle işi geçiştirmeye baktılar. Şimdi de Demirel bir genelge yayınlamak halka gecekondu yapmayı diyor, dar gelirli memur ve müstahdemleri gecekondu kurtarmak için Mesken Kooperatiflerinin desteklenmesini istiyor.

Seçim öncesinde bizzat Demirel'in konuşmasına kanarak boş arsalar ev yapan ve seçim alışverişi bitince bir anda evleri yıkılan gecekonducular buna inanacaklar mıdır?

İmar İskân Bakanı geçenlerde halkın konut ihtiyacının giderilmesi konusunda yapacakları parlak işleri günlerce anlatmış durmuştu. Bakan, bu yıl bütün Türkiye'de 15 bin yoksul vatandaşa uzun vadeli kredi karşılığında arsa ve kredi verileceğini, 25 bin gecekonduya tapu dağıtılacağını açıklamıştı. Bu rakamların bile gerçekleştirileceği şüphelidir. Gerçekleşse bile yoksul halkın konut ihtiyacını karşılamaktan çok uzaklarda kalacaktır.

2. Beş Yıllık Kalkınma Planında nüfusu 10 binden fazla şehirler için hesaplanan konut birimi ihtiyacı yılda ortalama 150 bindir. Bu yıl şehirlerdeki mevcut gecekonduları tasfiye etmek için karar verilse, tasfiyenin 10 yılda tamamlanması için yılda 45 bin sosyal konut yapılması gerekmektedir.

Görülüyor ki, rakamların büyüklüğü karşısında özel sektörü kalkınmayı seçmiş her iktidar, geçici tedbirlerle işi uyutmaktan başka bir şey yapamaz. Bunu yaptığı sürece de sosyal olayların tokmağını kafasına yemekten kurtulamaz.

Son gecekondu olaylarından sonra İmar İskân Bakanı ile İzmir Belediye Reisinin gecekondu tapu verileceği "Müjdesi" üzerine yine bir çok şehirlerde gecekondu yapılarını hızlandırdığı görüldü. Şimdi de iktidar dar gelirli sosyal konut hikâyesiyle oyalamayı deniyor.

Kalkınma Planının 159. tablosunda konut yatırımlarındaki zaten düşük olan kamu sektörü payı daha da düşürülmüştür. 1963 te % 11,9 olan kamu sektörü konut yatırımı, sonraki iki yılda % 8,8'e ve % 4,8'e indirilmiştir. Bu demektir ki konut yatırımlarının % 95'i aşırı kır peşindeki arsa spekülâtorleri ile apartman ticareti yapanların elindedir. Demirel'in kurulmasını sağlık verdiği konut kooperatifleri de şüphesiz bir avuç müteahhide yeni kazanç kaynakları açmaktan başka bir işe yaramayacaktır.

Ve emekçiler yüksek kira ile gecekondu sefaleti arasında çilesini doldurmaya terk edilecektir.

Kavgayı göze almak

Doğan Özgüden "Haftanın Yorumu" sütununda "Evet, kavgaya büyük TİP'i ile, çeşitli örgütleriyle, yayın organlarıyla bütün solun varlığı üzerine verilen bir ölüm kalım kavgası bu. Sosyalistlerin kısır çekişmelerle kaybedecek zamanı yoktur artık. Zaman, emperyalizme ve faşizme karşı omuz omuza kavgaya zamanıdır" diyor.

Özgüden genel olarak haklıdır. Türk Solu da çıktığı günden beri, "Emperyalizme ve faşizme" karşı durmanın bilimsel kurallarına uyarak, başta sosyalistler olmak üzere tüm millici güçlerin "Omuz omuza" vermesini öngörmektedir. Ama sorun, "Emperyalizme ve faşizme karşı omuz omuza kavgaya" yı, öncelikle sosyalistlerin göze alıp almadığıdır. Bunu göze alanlarla almayanlar arasındaki zorunlu çatışmanın "Kısır çekişmeler" olarak yorumlanmasına katılmıyoruz. Çünkü "Kavgaya" göze almayanlar köşelerine çekilip sinmezler ki... En tutarlı ve yitit devrimci güçlerin verdikleri "Ölüm kalım kavgalarını" Faşizmi dâvet eden anarşist hareketler" olarak niteliyerecek eylemi baltalamaya kadar giderler.

Siyasi irtican toplum polisini saldırdığı devrimci gençlik üzerine, bir de siyasal polisi çağırırlar. TİP önde gelenlerinin böylesine yığın bir tutumla anti-emperyalist anti-faşist hareketlere karşı vaziyet alışları somut kanıtları ile ortadadır. Yani "Ölüm kalım kavgası" nun gelip çatışmanın bilincine varanlara ve yolda eylem gösterenlere vaziyet almışlardır. Bu yüzden "Çekişmeler" değil de çatışmalar doğaldır. Özgüden'in katılmadığımız diğer bir görüşü de, sola yapılan saldırılarda "Bazı solcularımızın umut bağladıkları Ortanın Solcuları" nun bile aktif bir rol almış olduğu iddiasıdır.

Nasıl ki bazı yığın TİP yöneticileriyle, bütün TİP örgütlerini, yayın organlarını ve bu organlardaki yazarları aynı sepete koymak gerçeği yansıtmamıza engelse, aynı şey Ortanın Solu için de söz konusudur. Örneğin, 6. Filonun gelmesiyle çıkan olaylarda CHP'nin tutumu, "Ulus Gazetesindeki kime hizmet ettiği belli olmayan kaleme yazarsa yazsın, AP'den çok TİP'e yakındı. Ve hiç olmazsa, o-

laylar sırasında, Ortanın Solu'nun sorumlu kişileri, gençliğin direnişini "Faşizme zemin hazırlayan anarşist hareketler" olarak nitelenen beyanlarda bulunmuşlardır. Ama Aybar'ın olayların en kızılgı anında yaptığını, İnönü olayları yatıştıktan sonra yapmayı da ihmal etmemiştir. Hem de "NATO'daki Amerikan dostluğu" nu öne sürerek...

Ama bu demek değildir ki tüm Ortanın Solu NATO dostu, Amerikan dostu kesilmiştir. CHP'deki Ecevit taraftarlarını ve onların solunda olan unsurları tam karşımdakilerden doğal olarak ayıracağız.

Mevcut siyasal partilerimizin devrimci sınıfla karşı devrimci sınıfları temsil eder biçimde örgütlenmiş olduğu gerçeğini gözden irak tutmamak gerekir. Bu hedeflerin doğru saptanması, bir başka deyimle emperyalizm ve işbirlikçilerinin tecridi için zorunludur.

TÜRK SOLU

Demokratik Devrim Derneğinden Haberler

Geçtiğimiz Perşembe akşamı DDD lokalinde üyelerle bir tanışma toplantısı yapılmıştır. Kalabalık bir üye topluluğunun ilgi ile izlediği bu toplantıda, başkan tarafından Dernek çalışmalarını hakkında bilgi verilmiştir.

Başkan Dr. Kemal İşler bu konuşmasında:

«13 Mayıs'ta 22 arkadaş tarafından kurulan Derneğimiz emperyalizme, onun işbirlikçilerine ve toprak ağalığı düzenine karşıdır. 27 Mayıs'ın getirdiği Anayasa özgürlüklerini savunmak, her türlü gerici - tutucu akımlara karşı çıkmak, iç ve dış sömürüye karşı olmak çabasıdır. Amacı, Tam Bağımsız ve Gerçekten Demokratik bir Türkiye için savaştır. Ancak bu gerçekleştiği zaman, Sosyalizme giden yolun açılacağı düşüncesindedir.

«Derneğimiz, emperyalizme karşı olan bütün güçle, örgütlerle, kuruluşlarla dayanışma azmindedir. Bu yüzden, Millî Demokratik Devrimden yana olduğuna inandığı Dev-Güc'ün, İstanbul örgütü hazırlık çalışmalarına katılmış ve İcra Konseyine girmiştir.

«Son zamanlarda bazı çevrelerde, Derneğin TIP'e karşı olduğu, onu bölmek için kurulduğu yolunda söylentiler dolmaktadır. Derneğimiz TIP'e karşı değildir. Bunu anlamak için Tüzüğümüze ve eylemimize bir göz atmak kâfidir. Ancak, Derneğin, eleştirii hakkını mahfuz tuttuğunu ve eleştiriden yana olduğunu da belirtmeliyiz.

«Merkez Yönetim Kurulu, üye olacakların adaylık sürelerini kısaltmak lüzumunu hissetmiş ve 17 Temmuz'da olağanüstü bir kongre aktetmiştir. Bu kongrede geçici olarak, Merkez Yönetim Kurulunun, adaylık süresini kısaltma yetkisi ve üyelere her kongreye katılma hakkı tanınmıştır.

Örgüt çalışmaları:

İstanbul'un birçok semtlerine ekipler halinde birçok ziyaretler yapılmış ve Derneğimiz tanıtılmaya çalışılmıştır. Bu semtlerden birçok arkadaş Derneğimize müracaatta bulunmuş, bunun arkası gelecektir.

Diğer illerde şubeler açma yolundaki çalışmalarımız ilerlemektedir. Sizlere İzmir İl Şubesi'nin kurulduğunu müjdeleyebilirim. Adana İl Şubesi kurucuları atanmıştır; bu ayın sonuna doğru çalışmaları başlayacağını sanıyoruz. Ankara'da Eylül ayı içinde şubenin açılması hazırlanmaktadır. Ayrıca Malatya ili için de yetki verildiğini ve kısa bir zamanda burada da bir şubemizin açılacağını bildiririm.

İşçi hareketleri:

«Derby lastik fabrikasındaki işgal olayı ile dernek üyelerimiz yakından ilgilmiş ve heyetler halinde sık ziyaretlerde bulunulmuştur. Kendilerine, dayanışma halinde bulunduğumuz bildirilmiştir.

Alibeyköyü Finfinis Branda bezi fabrikasında protes toda bulunan işçiler ziyaret edilmiş ve kendileriyle dostluk ilişkileri kurulmuştur. Bu tip ziyaretlerin faydalı olacağına inanıyoruz.

Mali durum:

Üç aya yaklaşan bir müddet içinde, kurucu aidatı olarak 1945 TL. aidat ve diğer bağışlar olarak 555 TL. toplanmıştır. Adayların üyelikleri kesinleştiğine göre, toplanan aidatlar artacak demektir.

Gençlik hareketleri:

Amerikan 6. Filosunun gelişi ile ilgili FKF ve İTÜTBİ nin organize ettiği Beyazıt'taki mitinge mevcudumuz ve pankartlarımızla, TMGT'nin hazırladığı Beyazıt mitingine ve yürüyüşe, Dernek olarak filamamıza katıldık.

Eğitim:

Aslan Başer Kafaoğlu'nun sekreterliğinde eğitim için bir program hazırlanmıştır. Programı tatbik için gerekli çalışmalar devam etmektedir. Belki bir ay içinde seminer ve konferanslara başlamak mümkün olacaktır. 50-60 kişilik bir salonu olan bir lokal tutma hazırlanmaktadır. Bu lokalde İl Şubesini açma tasavvurundayız.

Basın bildirilerimiz, basında pek yerini bulmamakla beraber, Türk Solu Dergisinde tamam olarak yayımlanmaktadır. Türk Solu'nda Dernek haberleri ile ilgili bir köşe açmaya çalışıyoruz.

Başkandan sonra, A. Başer Kafaoğlu, eğitim çalışmaları ve programı hakkında açıklamada bulunmuştur.

Abdurrahman Evren, Adana İl Şubesi için izahat vermiştir.

Üyelerin çeşitli dilek ve tenkitleri ve toplantıya katılma oranı çok olumlu bir hava yaratmıştır.

DDD Başkanı Dr. Kemal İşler geçen hafta tutuklanan Dergimiz sorumlu Müdürü Bora Gözen ve İÜHF öğrencilerinden Deniz Geçmiş'e aşağıdaki telgrafı çekmiştir.

**BORA GÖZEN, DENİZ GEZMİŞ,
SULTANAHMET CEZAEVİ
ŞEHİR.**

DEVRİMCİ SAVAŞINIZDA BAŞARI VE SAĞLIK DİLER, GÖZLERİNİZDEN ÖPERİM. EMPERYALİZME VE ONUN YERLİ UŞAKLARINA KARŞI DİRENEN DİĞER TUTUKLU ARKADAŞLARA DOSTÇA SELÂMLAR.

DEMOKRATİK DEVRİM DERNEĞİ
BAŞKANI DR. KEMAL İŞLER...

AYRILARLA PİRİNCİYİ TASINI

Rıfat ILGAZ

DOĞUM

FARK

Bir fikra yazarı arkadaş, yazısını şöyle bitiriyor:

«Türkiye, çok büyük olaylara gebe.»

Biz ilk akla gelen soruyu sormayacağız. Ters bir cevapla ulusal haysiyetimize dokunulur diye. Yalnız yazar:

«Bir iki yıla kadar ne demek istediğimizi daha iyi anlarsınız» diye pekiştirmeye kalkmış yargısını.

İyi hoş ama, Doğum Bilgisi kurallarına göre biraz uzun değil mi bu süre? Hele düşüklüğü bol olan böyle bir ortamda...

HAYALET BAŞKAN

Belediye Başkanı Atabey konuşuyor:

«Belediyenin kırk parası yok. Alacaklılar hergün kapımıza dayanıyor. Ben para bulup şehre hizmet etmeye çalışıyorum, Meclis ters bir karar verip beni engelliyor.»

Başkanlık koltuğunda Atabey'in dirisi mi oturuyor, Haşim İşcan'ın ölüsü mü, ayrılabilsen ayrı!..

SUÇ KİMDE ?

A.P.'den atılan sekizlerden biri, ilk defa partisine yakışmayacak bir gerçeklikle soruyor Demirel'den:

«Eğer suç Yüksek Seçim Kurulundaysa bizi neden attınız? Dii mi yaaa!..»

Eğer suç Yüksek Seçim Kurulunda değilse Demirel'in Kurul'a çatışmaları ne oluyor.

Yok eğer bu suçlamalarla ortaya yeni bir suçlu örneği çıkarıp bütün suçları üzerine almak istiyorsa o başka.

Konya olayları için Sükan komünist tahriki demisti. Ecevit de olaya «Bir komünist ayaklanmasından farksız.» diyor.

Her iki politikacı arasındaki fark mı? Birbirinden farksız oluşu! Komünizmle Faşizm arasında hiç bir fark gözetmedikleri için...

BU BAŞKA

CHP İl Başkanı, Belediye Meclisi başkanını söz konusu ederken şöyle demiş:

«İşgali verenler işgale susuyor.»

Susmaları, olayın «işgal» le ilgili olmadığından.

Bu baskına işgal değil, dense dense, «fuzuli işgal» denir ancak!..

BİR BAŞ YAZAR

Solcular miting izni alınırken:

«Biz Türkiye'nin, demirperde arkası rejimlere katılmasını isteyeceğiz.» demiyorlarmış da, Falih Rıfkı Atay'a göre:

«Biz üniversite reformu istiyoruz. Biz Amerika'dan ve NATO'dan ayrılıp Türkiye'nin bağımsız olmasını istiyoruz.» diyorlarmış!..

Amerika'dan ayrılmak, NATO'dan çıkmak demirperde gerisi rejimlerine katılmak anlamına geliyor üstada göre...

Hele hele üniversitede reform istemek!

Hiç bir şey istemiyeceksiniz, ne reform, ne NATO'dan çıkmak, ne Amerika'dan ayrılmak, ne özgürlük, ne bağımsızlık! İstediniz mi demirperde gerisine düşerseniz! Üstaf, demir perdeden neyi kastediyor anlayışlı değil mi?

Sultanahmet Hapishanesini!

kısa... kısa...

■ Şikago'nun banliyösü Harvey'deki Siyah - Beyaz çatışmasında, yedi polis ağır yaralanmış. Hem de taşla sopayla filân değil, düpedüz kurşunla. Karşılıklı ateş. Kaçır ölür, kaçır kurtulur Allah bilir.

■ «NATO dostumuz» Amerikan hayranlarının yürekleri cız etmiştir herhalde... Evet, polis de olsa ana - baba evladı. Ama ya yaralanan, ölen, tutuklanan, gözleri oyulmuş, kafaları parçalanmış zenciler... Ya önüne gelen elektrik direğine, ağaca, şuraya buraya asılı verilen zenciler... Sayıları bile belli değil... Sonra, her zaman papaz pilâv yemez zahir...

■ Bir süre önce Antalya devrimci gençler tarafından kurulan Antalya Devrimci Fikir Kulübü hakkında savcılık soruşturması açılmıştır.

Amerikan emperyalizmine karşı İstanbul ve Ankara'daki eylemlerin yanı sıra Antalya'da da hareketler olmuş ve Antalya Devrimci Fikir Kulübü halkı emperyalizme karşı mücadeleye çağırarak bir bildiri yayımlayarak Atatürk'ün heykeline, üzerinde «Bir gün mazlum milletler emperyalistleri mahvı perişan edeceklerdir» yazılı siyah bir çelenk koymuştur. «Zalimler» yerine «Emperyalistler» sözcüğü kullandığı diye savcılık Atatürk'ün sözünde tahrifat yapıldığı iddiasıyla Antalya Devrimci Fikir Kulübü hakkında soruşturma açmıştır. Bu konuda Gazetemizin Antalya temsilcisine Antalya Devrimci Fikir Kulübü Başkanı Süheyl Çağlar şunları söylemiştir: «Çeleng üzerine yazılan cümlede Atatürk'ün sözünün tahrif edilmesi söz konusu olamaz. Çünkü cümleyi bir bütün olarak ele alacak olursak, burada «Zalimler» kelimesiyle

«Emperyalistler» kastedildiğinden anlam değişmemekte ve bizim yazdığımız cümle özünde aynı anlamı taşımaktadır.»

■ «NATO dostumuz» Amerikan hayranlarından Taksim'e yürüyen gençler - 6. Filonun gelmesiyle Gümüşsüden bir grup 171 Nolu kanuna muhalefetten takibata uğramıştı. Savcılığa götürülen talebeleri arkadaşları Adliyede toplu olarak karşılamışlardı. Siz misiniz bunu yapan, bu sefer Emniyet Müd. 1. Şubesi bir liste hazırlıyor. Listede adı geçenler şimdi birer ikişer adliyeye sevk edilmektedir. Bozkurt Nuhoğlu, Kemal Bingöllü, Raif Ertem, Mustafa Gürkan, Mehdi Beşpınar, M. Lütfi Kıyıcı sevk edilenler arasındadır.

6. Filo şimdilik çekip gitti ama forsunu burada bıraktı anlaşılır.

■ Hasan Özcan (MP. Genel Sekreter Yardımcısı), Sükan ve Demirel'in son olaylardaki kabadayılığa özenen tutumlarını, Hükümetin acz içinde kıvrınması olarak yorumladı. Ve bu aczin ana nedenini de bol keseden yapılan vaadlerin gerçekleştirilmemesinde arıyor. AP icraatının sadece yokluk, sıkıntı, işsizlik, adaletsizlik ve partizanlık getirdiğine, yürürlükteki vergi sisteminin daima fakirlerin aleyhine çalıştığına dikkati çekiyor.

Özcan'ın bu arada Amerika ile ilişkilerimize değinerek, ikili anlaşmaların devletin varlığını tehdit ettiği gerçeğine parmağını basması beyanatının en ilginç yönüdür.

Hasta adam'ın yeni dertleri

Aslan Başer KAFAOĞLU

Türkiye'de olanlara, ekonomiye parasal bir bunalım girmedikçe, toplu olarak dikkat edilmez.

Ne zaman ekonomide alevlenen bir enflasyonla fiyatlar başını alır gider; ne zaman döviz birikintileri sifıra yaklaşır; ithalat yapılamaz olur; o zaman günlük basında feryat figan tehlike çanları gürültüleri kopar. Oysa nakdi, parasal göstergeler ve sıkıntılar, aslında yapılmış hataların bozuk düzenin bir son döneme getirdiği belirtidir, işaretidir, ölçüdür. Ekonomi hastalanmaya daha çok önceden başlamıştır. Bundan aylarca önce, ufukta parasal hiçbir gös terge yokken, daha doğrusu parasal göstergeler, ekonomide kurulu düzenin lehinde iken, Milliyet Gazetesinde ve Türk Solu'nda çıkan yazılarımızda ekonomimizin içinde bulunduğu hastalıkları uzun uzun anlatmıştık. Bir daha anlatmakta yarar buluyoruz.

1) Türk ekonomisi hiçbir dönemde olmadığı kadar yabancı ekonomilerin etkisine girmiştir. Bu nedenle en ufak bir dış ödemeye sıkıntısı, kısa zamanda ya panik derecesinde bir fiat karşılığı ya da milli gelirden tahmin edilemeyecek ölçüde duraklamalara kaynak olabilir (Türk Solu, sayı 6 ve 7).

2) Ekonomimizde hiçbir esas ve kitaba dayanmadan kapasite ler, tesisler kurulmaktadır. Bu kapasiteler ekonomimizin başma erinde gecinde bir büyük dert olacaktır (Milliyet, 27.7.968).

3) Ekonomimiz herşeyden önce milli yapıda sağlam bir sanayileşme ile bugünkü geri, dışarıya bağı ve kararsız durumundan kurtarılabilir.

Bu noktaları geçiniste olduğu gibi gelecekte de daima büyük Türk ulusuna anlatacağız. Emperyalizmin ekonomimizi işgali, askeri üsler tesis etmekten daha hızlı ve daha esaslı olmuştur. Önce Menderes'in cömert dış ticaret tutumu ile piyasayı lüks istihlak mallarına talebi artırdılar. İkinci safhada karayolu yapım, tamir ve bakımını makineli inşaat tekeline aldılar. Demir ve deniz yollarında dünya kadar imkân varken ulaştırmaya taksit ve kamyon saltanatını sokacak kadar ekonomiyi yolundan ve çığırından saptırdılar. Tarımda, endüstride haberleşmede ekonomimizi kendi ekonomileri zarar tahribe varacak derecede sarstılar. Petrol ve yabancı sermaye kanunları ve garanti andlaşmalarıyla Osmanlı İmparatorluğunun kapitülasyonlarını hortlatılar. Eğitim düzenimizi sömürgeleştirdiler.

Son olarak montaj endüstrisi yoluyla, ekonomimizi kolu kanadı kırık, dışarıya son derece bağılı duruma getirdiler. Tam bu sırada, belki de daha fazla ekonomik ve siyasal tavizler koparmak üzere konsorsiyum kredilerini kesme gibi bir yoldalar. Ancak konsorsiyumdan kesilen, Dünya Bankası kanalıyla bize gine gelebilir. Emperyalizmin oyunları çetirdir. Türk basını ve kamuoyu, asıl ekonominin bu zayıf, her türlü hastalığa elverişli ekonomiyi izlemelidir. Tıpkı zafiyetli bir bünyede çıkan hastalıklar gibi, önemli olan bu hastalıkların şu ya da bu hastalık değil, asıl hastalıkların her türlüüne elverişli olan bu bünyenin sağlam yola, sağlam bünyeye kavuşturulmasıdır.

O Ezanlar senin için Okunuyor

Baştarafı 1. Sayfada

«Görüyorsunuz ki Amerikan bahriyelisini dövmekle, denize atmakla 6. Filo gitmiyor» diyerek gençliği, «Sosyalizm» dedikleri şey adına, anti-emperyalist mücadele yolundan vazgeçmeye uğraşmaktadırlar. Ve teorik yetersizlikleri bir yana, bu yığınlık, gerici dalgasının her kabarcığında bu sinme, TIP yönetici kılığının en göze çarpan özelliği olmuştur. Oysa sosyalizm bilinçli, yetenekli, yiğit kişilerin işidir.

FAŞİZME «DUR!»
DEMEK İÇİN

Çünkü karşıımızdaki güçler bilinçlidirler, karardlıdır. Onların arkaiaarı vardır, sınırsız maddi olanakları vardır. Ve bundan önceki çatışmalarda bürokrasi üstün geldi, diye bundan böyle de üstün geleceğini kesinlikle söyleyemeyiz. Tarih her zaman tekerür etmez. Hem tarihte başka emsal de var. 1870 lerde bürokrasiyi temsil eden Mithat Paşa, gerici güçlerin temsilcisi Abdülhamit karşısında yenik düştü; ve «Komprador Padişah» bu ülkede 33 yıl hüküm sürdü. Eğer millîci güçler kendilerini toparlamazlarsa ve saflarında hüküm süren kaosa son vermezlerse; eğer asker-sivil aydınlar tekvücut olarak, Kemalizin devrimci geleniğine sarılmazlarsa; ve eğer sosyalistler de, toplumun en bilinçli devrimci kolu olarak, statükocu güçlerin oyunlarını sezmezler bunları boşa çıkarmazlarsa, bilim ve gerçekler ışığında saptanmış gerçek sosyalist platform çevresinde birlik olmazlarsa; ve her sınıf ve zümreden Türk yurtseveri, siyasî inançları ne olursa olsun, Tam Bağımsız ve Gerçekten Demokratik Türkiye sloganını gerçekleştirme için güç birliği halinde aktif olarak mücadele etme yolunu tutmazsa ve devrimci bilinç eksikliğimizin sonucu olan bugünkü bölünmüş durumumuz sürüp giderse, faşizme «Dur» diyemeyiz. Ve Türkiye emperyalizmin ve işbirlikçilerinin boyunduruğu altında karahlıklara gömülür.

Kuzey Vietnam Nasıl

LE MONDE
diplomatique

Gérard CHAILAND

Yüz bin ton bombanın, Amerikan kuvvetleri tarafından Vietnam üzerine yağdırılmasına rağmen, (bu rakam Amerikan kaynaklarından alınmadır), «tırmanma» hâlâ Demokratik Vietnam Cumhuriyetini yere serememiştir. Nasıl olur da küçük bir tarım memleketi, teknoloji bakımından dünyanın en ileri bir milletin bütün kararlılığına ve bütün çabasına rağmen ayakta durabilir?

Bu soru, önce kırsal Vietnam toplumunun yapısından gelen tarihi sebeplerle, sonra da rejimin yerli yerine oturtmayı başardığı yeni bir örgütlenme yapısına dayanan politik sebeplerle açıklanabilir.

Kuzey Vietnam'ın tutunması, köyün gelenekleriyle kolaylaştırılan merkezden köye doğru gelişen bir geniş yayılma hareketinin teknik üstünlüğüne bağlıdır. Kuzeyi vurmak gayesiyle yapılan tırmanmanın, karşı taarruz üzerine uğradığı başarısızlık, FNL (Milli Kurtuluş Cephesi) nin gücünün kanıtıdır. 17. enlemde Demokratik Vietnam Cumhuriyeti kuvvetlerinin, Khe-San'dan püskürtülmesi ve yok edilmesi amacıyla yapılan hava bombardımanlarının etkisiz kalışı, Kuzey Vietnam kuvvetlerinin önemini belirtebilir. Üç yıl önce, 1965 Şubatında başlayan tırmanma hareketi, Kuzey Vietnamlıların bu yayılma hareketine yol açtı. Bunun sonucu, taşrada henüz tahrip olmamış atölye ve fabrikalar üretimin harp gücü olarak fonksiyon kazanmasına yöneltilmiş, vilâyetlerin muhtariyeti sağlanmıştır. Şüphe yok ki ekonomik düzen, özellikle endüstri bölgelerinin altyapısı, bombardımanlarla ağır hasara uğratılıyordu. Buna rağmen vatanın tehlikede olmasından doğan millî bağımsızlığın korunması psikolojisi, ekonomik hayatı hızlandırmaktan geri kalmıyordu.

Tahrip olunan ulaşım yolları derhal onarıyor ve çoğaltılıyordu. Köprülerin yerine yeni ve hattâ bir ikincisi yapılıyordu. Tarımsal üretim artıyor, aynı zamanda köylerdeki el işçiliği de başka alanlarda seferber ediliyordu. Amerikan tırmanması, Kuzey'in bütünlüğünün ve sosyal dinamizminin pekleşmesini sağlamaktaydı. Bağımsızlık duygusuna dayanan millî haysiyet Vietnam için paha biçilmez bir değerdir.

Genellikle, Demokratik Vietnam Cumhuriyetinin sanayileşmemiş geri bir memleket olduğu sanılır. Bu, kısmen doğrudur. Gerçekte Kuzey Vietnam'a mukavemet imkânını sağlayan köy ile taşra vilâyetlerinin örgütlenmedeki teknik seviyelerinin yüksekliğidir. Hangi geri kalmış ülke, her köyünde bir okulu ve yardımcı doktoruyla birlikte bir sağlık ocağına sahip olmakla övünebilir? Kuzey Vietnam'ın durumu budur. Her ilçede orta öğretim yapan okulları ve ciddi olayların tedavi gördüğü hastaneler mevcuttur. İlerde ise, lise ve daha üst seviyede öğretim yapan mesleki okullar ve en karmaşık, kompleks müdahalelerin yapılabilirdiği bir hastane mevcuttur. İler; gıda, sağlık ve eğitim ihtiyaçlarını karşılayacak her türlü imkânlarla sahiptirler.

Mahallinde yardım

Hava savaşı özel bir mesele koyuyor ortaya. Hava savaşında, herhangi bir yerde ve herhangi bir zamanda yaralıları olabilir. Bombardımanlar yüzünden ulaşım ve taşıma çarelerinin çok güçleştiği Vietnam'da, yaralıları her buldukları yerde yardım etmeye karar verildi. Ama bunun güçlüğü şuradadır ki, çok desentralize bir tıbbi şebeke kurmayı gerektirir. Bu da «az gelişmişlik» denen şeye pek uygun düşmemektedir.

Merkezleri köylerin zararına olarak fazla gelişen Asya ve Afrika'nın bağımsızlıklarına yeni kavuşmuş birçok memleketlerin aksine, Kuzey Vietnam rejimi bu tıbbi şebekeyi kurmak için tırmanmanın başlamasını beklemedi. Bağımsızlığın henüz kazanılmı olduğu günlerde sağlık durumu pek acıktıydı. Doktorların sayısı çok azdı. Ve kitle halinde hemşire, ebe, yardımcı hekim ve hekim yetiştirilmeye çalışıldı. Bunlar taşraya ve köylere gönderildiler. İlk önce profilaksiye yani hastalıklardan korunmaya kuvvet verildi. Amaç, tedavi et-

mektense önlemek. Su, hastalıkların pek çoğunun sebebiydi. En ufak bir yağmurda bütün pislikler su birikintilerine, bataklıklara doğru akıyordu. Çifte çukurlu fosseptikler yapıldı; köyler temizlenip çeltik tarlaları iyice gübrelendi; bilezikli kuyular kazıldı. Birkaç yıl içinde, aşı sayesinde çiçek, sıtma, çocuk felci hemen hemen ortadan kayboldu; tifo salgını ortaktan çıktı, yer yer rastlanır hale geldi. Zaman kazanmak için, yardımcı doktorlar köylerde en sık görülen hastalıklar üzerinde uzmanlaştırıldılar. 1959'da, örneğin trahomdan ileri gelme gözkapığı yapışıklığını ameliyat etmek için Hanoi'ye gitmek gerekiyordu, yüz binlerce trahom vak'ası vardı. Yardımcı doktorlara gözkapığının yapışıklığını kesip ayırmak ve dikmek öğretildi; bu, teknik bakımdan kolay, fakat el mahareti isteyen bir ameliyat idi. Bugün bizzat köyde tedavi edilen trahom, fiilen ortadan kaybolmuştur.

Tırmanmanın genişlemesiyle birlikte cerrahların ve cerrah yardımcıların sayısı da çoğaltılmıştı. Her bucağın, hijyenden ve profleksidene sorumlu üç veya beş üyeli bir sağlık servisi, bir hemşire ve bir de doğum servisi vardı.

Örneğin, Hung-Yen ilinde 670 bin kişiye sekiz yüzden fazla yardımcı doktor ve mütehassıs doktor vardır. 1954 de, bir doktor dört hemşire vardı. 1962'de üç doktor ve otuz yardımcı doktor vardı. Bu sayılarda hem tıbbi formasyon çabası, hem de yayılmanın önemi ölçülebilir.

Bölge hastaneleri gibi il hastaneleri de, tırmanmanın başından beri ağaçların altında gizli küçük küçük yapılar halinde kurulmuş, yeniden inşa edilmişti. Çünkü, Amerikalılar hastaneleri de bombalıyorlardı; Savaş sırasında tedavi görmeyeceğini düşünmek morali bozar.

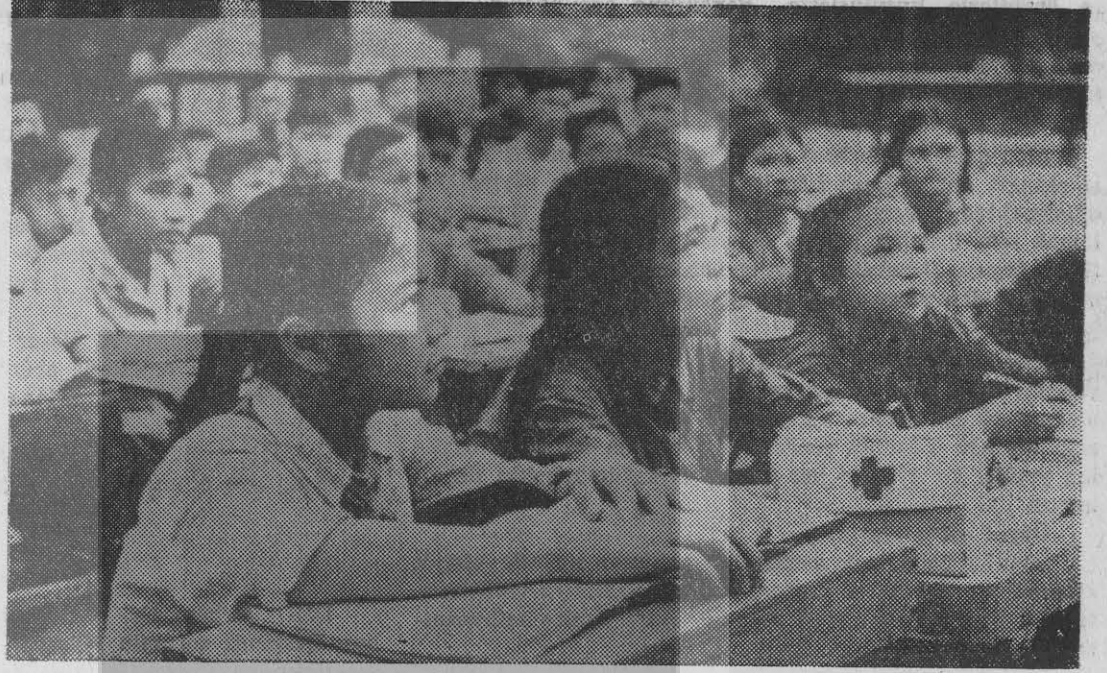
Bir çevre hastanesi, sağlık postasıyla il hastanesi arasındaki ara istasyon, gene Hung-Yen ilinde: 50 yatak, bir cerrah-doktor, cerrah yardımcılığı yapabilmek için bir yıl ek kurs görmüş olan sekiz kadın, on dördü yardımcı doktordan müteşekkildi. Hastane 1966 da dağıtılmıştı. Tıbbi personel toplam olarak kırk kişiyi buluyor. Hastane —yalnız ağır vak'alar için olmak üzere— 95.000 kişinin ihtiyacına cevap veriyor. Tavani eklin saplarından yapılmış olan ameliyat salonu yeri, tozu önlemek için bir Amerikan paraşütüyle döşenmişti. Bir kulak-boğaz bölümü, bir jinekoloji bölümü, bir radyoloji-radyoskopi, tırmanmadan beri geliştirilmiş ve o zamana kadar yalnız il hastanelerinde yapılan analizleri yapan bir laboratuvar... Tabii ki en faal bölüm cerrahi bölümdür. Ampütasyonlar, perforasyonlar, kırıklar ve savaşa ilgili olmayan öteki ameliyatlar, böbrek taşları, mide ameliyatları burada yapılır.

Savaşta alınan yaralara gelince, bunların hepsi mahallî hastanede tedavi edilebiliyor yalnız göğüs cerrahisi (akciğer ve kalp ameliyatları) il hastanesinde yapılıyor. Buna karşılık, yardımcı doktorlar ve hemşireler, yaralıların yaralanma sarsıntılarında dayanmasını mümkün kılan damla damla damar içi glukoz serumu enjeksiyonları —o zamana kadar yalnız doktorların yaptıkları perfüzyonları— yapmayı biliyorlar.

İlaçlar pek bol olmadıkları için, komisyonlar geleneksel köy hekimleriyle birlikte Vietnam halk ilaçlarını incelediler. Böyle iki kadın doktora başvuruldu ve onların işbirliğiyle ilaç sıkıntısı kısmen giderildi. Avrupa'da, rimifon, streptomisin ve PAS'ın bir arada kullanımıyla tedavi edilen verem, çok kez rimifonla birlikte, aküpünktür noktalarından filatov enjeksiyonuyla tedavi edilmektedir.

Bombalar altında okul

1967'de Vietnam'da, 1965'inkine nazaran % 6 oranında fazla öğrenci vardı. Artık, köylerin dışında yer alan okullara gidip gelen çocukların da, çeltik tarlasında uğraşan köylü kadar alışılmış bir manzara haline geldiği gerçektir. Yedi ve on bir yaşları arasındaki bütün çocuklar ilk öğrenime devam etmektedir. İkinci ve üçüncü dönemler, yani orta ve lise öğrenimi üçer yıldır. Büyüklere okuma yazma öğretme işi yıllarca önce gerçekleştirilmiştir. Bu, İşçi Partisinin eğitimine her basamağında millî dili kabul etmesi sayesinde mümkün olmuştur. İki yıldan beri, programların temelinde

Vietnam köy okullarında ilk yardım çantası her zaman el altındadır

bir değişiklik yapmaksızın, daha çok esas üzerinde toplamak üzere bazı bölümlerini sadeleştirdiler, kullanılabilecek yararlı zamanı azaltan tehlike işaretlerini, okul için uzağa gidip gelme meselesini basitleştirdiler. Savaşın şiddetlendiği anlarda öğretmenler dersleri daha kısa yapacak şekilde kendilerini ayarlıyorlar. Dersler, sıra dizileri arasındaki geçitlerin siper haline getirildiği sınıflarda yapılıyor. Aynı zamanda sığınaklar ve bilyalı bombalara karşı yardımcı ve hocalar tarafından inşa edilen duvarlar da var. Öğrenciler patlamalara, bomba parçalarına karşı telden örülmüş kalın şapkalar giyiyor. İlk yardım çantalarını yanlarında taşıyorlar. Maddî güçlükler (defter, kalem...) büyük; ama öğrenme istek ve iradesi ondan daha da büyük. Öğretmenler, öğrencilerine daha iyi ve daha çok öğrenerek mücadele katılmaları gerektiğini anlatıyorlar. Her şey savaşa yöneliyor, öğrencilerin mumentan yaptıkları tasarlara kadar, bunların tek konusunu uçak.

İkinci dönem, bir ölçüde üçüncü dönem öğretim, bir yandan genel bir kültür ve politik bir formasyon verirken, tarım bilgilerini de ihmal etmiyor. Toprağı, gübreleri, tohumları, suyla ilgili problemleri, tarım araçlarını inceliyor, öğreniyorlar; okula ait deney tarlaları üzerinde pratik çalışmalar yapılan teknik tarım kursları var. Böylece öğrenciler, geldikleri toplumun ihtiyaçlarına göre ayarlanmış bir eğitim görüyor ve öğrendikleri bilgilerle köyün teknik düzeyini yükseltmeye koşuyorlar. Öğrenimlerinden sonra, üniversiteye ya da meslek okullarına gönderilmemiş olanlar, kooperatifi yöneten teknik ekibin yönetimine girerler. Öğretmenler; öğrencilerden yetenek ve yetkilerine göre en iyi şekilde yararlanılabilmesi için, formasyonları hakkında bilgi vermek üzere kooperatif yöneticilerini görmeye geliyorlar.

Bütün memlekette, büyüklerin yetkinleşmesi amacıyla kurulmuş gece kursları var ve bu kurslar çok kalabalık oluyor. Vietnam'da okumalarının yüzyıllık prestiji bir öğrenim geleneği yaratmıştır; savaşa rağmen, milletin teknolojik seviyesini yükseltmek amacıyla devlet bu geleneği teşvik ediyor. Sayısız köylerde, genç öğretmen kadınların harekete geçirdiği ana okulları, daha seyrek olmak üzere, ama gene de küçümsenmeyecek ölçüde kreşleri var.

Köyde kadrolaşma

Vietnam köyünün görünüşü Millî Kurtuluş Savaşından beri iki kez değişti. Barış; bilezikli kuyular, fosseptikler, bazan da toprak evler, her evin eşğinde harman yerleri getirdi.

Her kooperatif, köyün önemine göre 50-100 üyeli olmak üzere belirli sayıda çalışma kolları ihtiva eder. Çalışma kolunun sorumlusu işçiler tarafından seçilir. Emek karşılığı ücret gün hesabı üzerinden yapılır. Günlük çalışmanın niteliğine göre hesaplanır. Her kooperatifin başında bir parti komitesi, bir de yö-

netici komite vardır. Parti komitesinde parti üyeleri tarafından seçilen onbeş kişi vardır. (Parti üyelerinin sayısı % 3 çevresinde oynar). Parti komitesinde kadınlar da vardır ki, bunlar, köylerdeki parti üyelerinin % 30'unu teşkil ederler, yaşları yirmi ile otuz arasındadır. Kadınlarda parti üyesi olanlar genç nesildir. Parti komitesi ayda üç kere toplanır ve köyle ilgili bütün işleri tartışır, komünün hayatı ve örgütlenmesi konusunda kararlar alır. Parti komitesi aynı zamanda partinin çizgisini ve talimatını anlatıp açıklamakla yükümlü, yönetici komite ise parti hattını pratik uygulamassından sorumludur.

Köyün politik kadrosu, eski devlet görevlisi mandarinlerden farklıdır. Mandarin, devletin kararlarını zorla kabul ettirdi, parti kadrosu, prensip olarak köylülerini ikna etmek ve onları partiye kazanmak zorundadır. Aynı zamanda, kısmen devletten ücret alan kadrosu, kooperatifin en iyi ücretinin üçte biri üzerinden hesaplanan ücretini tamamlamak üzere üretime de katılmak zorundadır. Karısı öteki kadınlar gibi çalışır. Tabii, daha ilerde göreceğimize gibi, otorite, parti komitelerinde her kademe binlerce defa kendini göstermiştir. Buna karşılık, bozulma, disiplinsizlik olayı olağan olmayan bir şeydir. Asya ve Afrika'nın yeni bağımsız olan memleketlerinde bu bakımdan durum bilinirse, buna işaret etmek zahmete değer.

Her ay, komitenin sekreteri ve bir üyesi, ilin genel emirlerini öğrenmek üzere vilâyet komitesine giderler ve gelip bunları kendi komünlerine bildirirler. Gene her ay komünün sekreteri köyün bütün parti üyeleri için siyasi eğitim kursu düzenler. Komünün parti üyelerine bucağın seviyesinde kurslar verirler. Nihayet üretimi hızlandıran partidir.

Halk konseyi kooperatifçilerin tümü tarafından seçilen otuz üyeden meydana gelmektedir. Bir konseyin on beş erkek ve on beş kadın olan üyeleri, yönetim komitesinin dördü kadın, beş erkek olan dokuz üyesini seçerler. Genellikle yönetim komitesinin bir kısmı parti üyelerinden müteşekkildir. İki yıl için seçilen konsey, kendilerine kooperatifçilerin ulaştırdığı devlet politikasını açıklamakla yükümlüdür. Her üç ayda bir halk konseyi delegeleri yönetim komitesine köy hayatı hakkında, kooperatifçilerin istekleri hakkında bilgi verirler. Vergilerin toplanması ve tarımsal üretimin pazarlanması işleriyle yönetim komitesi meşgul olur. Yönetim komitesi üyeleri, su işleri, güvenlik tarım gibi işlerden, tırmanma hareketinin başlangıcından beri de askerî işlerden sorumludurlar. Adli bir komisyon, topluluğun çeşitli dâvalarına bakar. Bir kültür komisyonu köyün eğitim meselelerini, tiyatro, sinema gibi kültürel faaliyetlerini yüklenir. Her kooperatifin bir sanat topluluğu vardır.

Kooperatifçilerle varılan anlaşma sonucu, komünün yönetim komitesi mahallî plânın hazırlanmasını, bunların idaresini kontrol etmeye ve kimyasal maddelerin eksikliği gibi güçlüklerin ortadan kaldırılması konusunda yeni

Direniyor ?

ULUSAL AÇIDAN

plânlar hazırlanmasına yardım eder. Ve nihayet her kooperatif bilimsel ve teknik yayın yapan yedi üyelik bir komisyona sahiptir.

Parti komitesi ve yönetim konseyi, köyün kadrolarını teşkil ederler. Amerikan turmanmasının başlangıcından bu yana bunlar fonksiyonlarını savaşta uydurdular. Yani, köylü halk milislerinin yetiştirilmesi ve örgütlenmesi, yolların onarımı için ekipler teşkili, savaşın üretimde erkek işçiliğini eksiltmesi nedeniyle kadınların her türlü üretim kademesine yerleştirilmesi amacına yöneldi. Emekçilerin partisi bir yandan sosyalizmin kuruluşuna devam ederken, öte yandan Amerikan istilâsına karşı savaşa yönelmiştir. Ancak, kurtuluş hareketlerinin başlangıcından beri kaydedilen gelişmeler ciddiye alınmasaydı, bu ikili çaba böyle başarılı olamazdı. Bu kadroları kurma

yeteneğine sahip bir rejim sayesinde köyü terkme özlümünde olmayan, kültür ve teknik bakımdan üstün seviyeli, köyde kök salmış, kadınlı erkekli yeni bir köylü kuşak teşkili kolayca mümkün olmuştur (parti kadrolarının %75'ini köylüler teşkil etmektedir). Kuzey Vietnam'da olduğu gibi, doktor ve öğretmenlerin en düşük gündelikte köylerde çalışmayı kabul ettikleri ülkeler sayılıdır. Örneğin, başlarında boş kaldıkları zaman bile eğitime devam eden öğretmenleri olduğu halde bombardmanların tahrip ettiği yolları onaran gençlik kuvvetlerine her zaman rastlamak mümkündür. Kesif bombardman altında askerlerin siperlerinde gece temsil vermek üzere sırtlarında dekorları ile günde 20 km. yürüyerek 17. enleme inen tiyatro topluluklarına da rastlamak olagan şeylerdendir.

sartre ve devrim

Ünlü Fransız düşünürü Jean Paul Sartre'in Fransa'daki son olaylar üzerine «Der Spiegel» dergisiyle yaptığı konuşmanın devamı sütunlarımızda

— Mayıs olaylarından sonra Fransa'da, başta hükümet olmak üzere, herkes, artık birçok şeylerin değişeceğinden söz etti. General de Gaulle televizyonda yaptığı konuşmada yeni bir toplum düzeninin kurulacağını, bu düzenin sosyalist veya kapitalist değil, yönetilenlerin yönetimine katıldığı bir paylaşma düzeni olacağını açıkladı. Siz Fransa'da gerçekten yeni bir düzenin kurulabileceğine inanıyor musunuz?

SARTRE: Hükümet her zaman bir takım yeniliklerden söz edecek, fakat gerçek bir değişimi getirecek yenilikleri uygulayacaktır. «Paylaşma» sözcüğü, De Gaulle tarafından kullanıldığı sürece, hiç bir anlam taşımaz. İşçilerin fabrika yönetimi üzerinde karar sahibi olmalarını sağlayacak gerçekten bir «yönetimi paylaşma» düzeni, kurulması imkânsız bir düzen değildir. Fakat bu biçim bir paylaşmayı işletme sahipleri hiç bir zaman kabul etmeyecektir ve De Gaulle'in kendisi de zaten böyle bir şey yaşamaz. Bu yüzden hükümet, işletme sahiplerinin yetkilerini hiçbir surette kısıtlamayan bir paylaşma düzeni aldatmamasını sahneye koyacaktır. 1945 yılında «işletme kurulları» adını taşıyan örgütler yoluyla buna benzer bir uygulamaya girişilmişti. Bu kurullar pek de yararsız olmamakla birlikte, düzenin temelinde hiçbir değişiklik getirememişlerdir.

Öte yandan, Fransa'da birçok şeylerin değişeceği doğrudur. Bunun iki nedeni var: birincisi, gençliğin, geriye döndürülmesi imkânsız bir biçimde politikaya girmiş olmasıdır. Ve bu gençlik, yalnız üniversite öğrencilerini değil, lise öğrencilerini de kapsamaktadır. Daha çocuk sayılacak yaşta olan gençler, Mayıs olayları sırasında, ağabey ve abalarından, bu düzeni neden değiştirmek istediklerini öğrenmişlerdir.

Bu genç çocuklar, başkaldırma ve karşı koyma hareketlerine, inanılmayacak ölçüde bağlanmıştır. Eyleme olan bağlılıkları, çoğunluk duyularının doyurmak için değil, çelişkilerle dolu bir düzenin üyesi olma akibetinden kurtulmak içindir. Daha okul sıralarında, seçkin öğrencileri sıvırlan bir eğitim düzeninin engebeleri, onlara toplum içinde kendi varlıklarını gösterme olanaksızlığını açıkça ispatlıyor. Toplum içinde bir yer kazanacak olsalar bile, bu onları hoşnut kılmaya yetmiyor, çünkü buldukları mevkide onlar, kendilerini, görevleri uyarınca uzmanlaştırmış olan bir düzenin nesnelere, araçlarıdır.

Gençler bu durumu kısa bir süre içinde kavramakta ve işte bu yüzden yeni bir genç devrimciler kuşağı türemektedir.

— Genç işçiler için de aynı şey söz konusu olabilir mi?

SARTRE: Evet, onlar için de aynı şey söylenebilir. Gerçi işçilerin sorununu ile öğrencilerin sorununu ayırmalar vardır, fakat işçiler de ar-

tık anlamaya başlamıştır ki, kendilerine otomobil, televizyon, çamaşır makinesi gibi bir takım maddi yararlar sağlıyan ve uğrunda babalarının çetin savaşlar verdiği «sosyal haklar», onları özgürlüğe kavuşturamamaktadır. İşçiler de kendi kaderlerini kendileri tayin etmek istiyor.

Fransa'da birçok şeyleri değiştirecek ikinci neden ise, ücretlerin arttırılması sonucu, zaten sallantılı olan ekonomik dengenin bozulmasıdır. İşletme sahipleri, yurt ekonomisinin bu yeni yükü kaldıramayacağı ileri sürmekle, kendi açılardan haklı bir gerçeği dile getiriyorlar. Bugünkü durumda Fransız ekonomisi bu zamlara katlanacak güfte değildir.

Bir yandan işletme sahiplerinin kâr etme kaygısı ve fiatların yükselişi, öte yandan da Fransız işletmelerinin Ortak Pazar içindeki rekabete dayanabilmeleri, altından kolay kalkılmayacak bir yükür. İşletme sahiplerinin kârdan vazgeçmeye hiç niyetli olmadıkları düşünülürse, durumun pek aydınlık olmadığı kolayca anlaşılır.

Böylelikle, ihrac mamulleri sanayiini korumak için, devlet, işletme sahiplerine kredi veya borç verecek, vergi kolaylıkları sağlayacak ve fiatların yükselmesi suretiyle, işçilere yapılmış zam geri alınmış olacaktır.

Fakat işçiler bunun farkına varacaktır. Satın alma güçlerinin, bir iki ay süreyle yükseldikten sonra, yine aynı seviyeye hattâ daha da aşağıya düştüğünü görecektir. Ve bunu kolay kolay kabul etmeyeceklerdir. Ondan sonra da büyük bir ihtimalle, seçimlerden sonra ortaya çıkan yanıltıcı siyasal gerçeklik, yerini toplum güçlerinin eyleme geçtiği toplumsal gerçekliğe terkedecektir.

— François Mitterand, Guy Mollet ve Waldeck Rochet gibi sol politikamın önderleri olan kişiler, Mayıs hareketine önderlik etmedi. Yukarıda sözünü ettiğiniz iktisadi bunalmın, Mayıs olaylarından daha çetin ve bütün siyasal örgütlerin dışında yeni bir devrimci hareketi doğuracağına inanıyor musunuz?

SARTRE: Komünistlerin bugüne kadar ileri sürdükleri görüş; Komünist Partisinden daha solda olduklarını iddia eden devrimci akımların işçi sınıfını bölme ve dolayısıyla somut gerçekler açısından, bu akımların Komünist Partisinin sağına düşeceği yolundadır. Parti, şimdiye kadar bu görüşünde haklıydı.

Fakat bugünden sonra konuyu bu açıdan değerlendirmek yanlış olur. Sorun, Komünist Partisinin sağında veya solunda olmak değil, gerçekten solda olup olmamaktır.

Mayıs ayında kimdi solda olan? Herhalde Mitterand ve Guy Mollet değil. Bu ikisinin de amacı, fırsat kollayıp iktidara gelmekti. Her ikisi de gelişmekte olan yepyeni bir durumu kavramak için hiç bir çaba göstermedi. Ve yine Mayıs hareketi süresince Komünist Partisinin de solda olduğu

ileri sürülemez. Parti, hareketi frenlemek için ne gerekirse yapmış ve hareketin seçimlerle sonuçlanmasını sağlamıştır. Komünistler, eyleme önderlik eden en bilinçli öğrencileri ağır şekilde suçlamakta hiç bir sakınca görmедiler. Partinin resmi organı «Humanité», hareketi başlatan öğrenci gruplarının hükümet tarafından tehdit edilmesini, sadece birkaç satırla geçirtirdi. Bütün bunlardan çıkardığım sonuç şudur ki, solcu partilerin bugünkü liderleri on yıl sonra unutulmuş kişiler olacaktır.

Ayrıca, Komünist Partisi dışında gelişen devrimci bir hareketin sakıncalı olacağı kanısında değilim. Hattâ böyle bir hareketin önüne geçilemeyeceğine ve partiyi içinde bulunduğu katılıktan kurtaracağına inanıyorum. Ancak bu şekilde partinin gerçek devrimcileri, seslerini duyurma imkânı bulacak ve parti yeni bir strateji çizmek zorunda kalacaktır.

— Fransa'daki olayların bütünün ya kamuoyunu etkilemesinin nedeni, çağdaş bir sanayi toplumunda ilk kez bu gibi olayların patlak vermesidir. Acaba, bu hareketin temelinde, Fransa'ya özgü tarihsel ve toplumsal nedenler mi yatmaktadır? Yoksa buna benzer patlamaların diğer gelişmiş ülkelere de yayılması mümkün müdür? Örneğin, Almanya'yı ele alalım.

SARTRE: Aynı hareketin Almanya'da da olabileceğinden eminim. Fransız öğrencilerinin esinlendikleri düşüncelerin çoğu Almanya'daki sosyalist öğrencilerin gelmekteydi. Özellikle, işçi hareketinden bağımsız bir öğrenci hareketinin başarıya ulaşamayacağı düşüncesi, Almanya'da geliştirilmiştir.

Biraz önce siz, öğrenciler ile işçiler arasındaki bağın Almanya'da kurulamadığını söylemişsiniz. Fransa'da da bunun mümkün olacağına kimse inanmıyordu. Fakat yine de büyük güçlüklerle rağmen ve az da olsa bu bağ kurulmuştur. Almanya'da da kurulamaması için hiç bir sebep göremiyorum.

Fransa'da işçilerin daha büyük yetki ve sorumluluklara sahip olmasını, işletmenin yönetimine katılmasını ve kendi geçim sorunlarıyla ilgili kararlarda söz sahibi olmasını isteyenler, işçi sınıfının alt tabakası değil, nispeten yüksek bir yaşama standartına sahip ve nispeten yüksek bir mesleki yeteneğe erişmiş işçilerdir.

Düşünün ki, Alman işçilerinin yaşama standartları, Fransızlarınkinden daha yüksektir. Alman işçileri büyük ölçüde, «tüketim toplumu» nun nimetlerinden yararlanmaktadır. Bu bakımdan, büyük bir ihtimalle Alman işçi sınıfı, refah devletinin bir noktaya kadar ayakta durabileceğini görecektir ve bu refah düzeninin getirdiği yabancılaşmayı anlamaya başlayacaktır.

Hiç kimsenin ummadığı Fransız hareketi, bence çok önemli bir gerçeği açığa çıkarmıştır: bundan böyle hiçbir burjuva iktidarı, yarından emin olamayacaktır; her an müthiş ve beklenmedik bir olayın patlak verme tehlikesiyle karşı karşıyadır.

Gençlerden Paris'e bir sesleniş

A. Dino, Ant'ta yayınladığı, Türkiye'de sosyalizmin geçmişine küfreden yazılarında, günümüzün gençliğinin tutumuna da değinmediği boşlamamıştı. Aşağıdaki yazı, Ankara'lı genç devrimcilerimizin Dino ve çömezlerine karşı bir tepkisidir.

Bay Dino; Ant'ta çıkan yazınızı okuduk. «Mimoğiu ile Akşit'e birkaç Söz» ederken, biz gençleri de uyardıktan geri kalmamışsınız. Sağ olalım! Bahsettiğiniz gençler TIP içinde veya dışında ülkelerin kuruluşu uğruna birşeyler yapmak için içtenlikle çaba gösterirken, sizin de yurt dışında bu çabaya bir katkıda bulunmanız gerekirdi; «Yepyeni koşullar ve eylemler içinde bulunan genç kuşağa», yurt dışından eski miş yöntemlerle uyardılarla bulunmanız, bilmeyiz ne dereceye kadar uygun düşüyor? Hele bu Türkiye'deki eylemin dışına kendisini iten biri tarafından yapıyorsa, hiç hoş kaçmıyor. Siz yurdunuzu terk edip git-tikten sonra çok değişimlere uğradı insanlarımız. Artık «uçtu uçtu, gençliğim uçtu» diye ağıt düzmüyorlar. Her uçan gençliğin arkasından yurdumuz kurtuluşun eşğine biraz daha yaklaşıyor.

Geride bırakılmış bir ülkede sosyalist olmanın ne denli güç bir iş olduğunu biliyoruz. Bir sosyalist çeşitli nedenlerle eylemin dışına itilebilir. Hattâ yurt dışına da belirli bir süre için çıkabilir... Ama hiç bir neden yokken, yurdundaki yoğun eylemin dışında kalmakta direnen bir sosyalist, Bay Dino'da olsa, sosyalist ahlak adına söz edemez. Hele uyardı ama hiç bulunamaz. Bulunsa da Bay Dino'nun kendi deyimiyle cevaplandırılmaz: «Şatafatlı sözlerle çelmek isteyenlere kulak asmayız.» Ve şunu diyoruz, bırakın da TIP'i korumak; TIP'in Türkiye'nin koşullarına uygun doğru bir stratejiye kavuşması için uğraşanların, bunun açık mücadelesini köyden kente, mitinglerden kavga meydanlarına kadar bir yandan faşistlere bir yandan da oportünistlere karşı yürütenlerin olsun. Ama mutlaka konuşmak istiyorsanız dün olduğu gibi bugün de san'atçı toplantılarında «Ben'li, Biz'li» sosyalizm simsarlığı yapabilirsiniz.

Bizim, ülkesinin emperyalizmin boyunduruğundan kurtulması uğrunda her türlü mücadele verene saygımız vardır. Her yurtsever davranışın yanındayız. Ama davranışın ne denli devrimci olduğunu da sezinlemek zorundayız. Örneğin bir «Proletereli» çizmek bir sosyalist örgütte çalışmanın farklı şeyler olduğunun da bilinmesi zorunludur.

Bay Dino; şuna inanıyoruz ki sosyalizm için yapılan bütün savaşların, bütün uğraşların geçmişini bilmek, geleceği en doğru, en emin biçimde kurmak için en tutarlı yoldur. Gerçek bir sosyalist, bugünkü devrimci eylemin bir neferi olmayı, yarımkı «muteber sosyalist» yanılmasına yeğ tutar.

Bay Dino; bir gün elbette sisler kalkacak, bulanık bakışlar durulacak, kimin gerçekten «muteber sosyalist», kimin kestirmeci olduğu, kimin küçük hesaplar peşinde koştuğu, kimin emperyalizmin çöplüklerinden nasıl yemlendiği açıkığa kavuşacaktır... Ve sanıldığı kadar da uzak değil o günler. Yazımızın bir yerinde «kilitli kapılar dışında yapılacak işler bulunabilir tek tük» diyorsunuz. Doğrudur. Her yerde ve her zaman yapılacak tek tük işler bulunabilir. Ama dediğiniz gibi işte «tek tük». Yapılacak bir sürü iş varken siz kendinize bunu seçmişseniz ve bugün de dâimî seçmenizi devam ettiriyorsanız, acaba neden size muteberlik primi ödememizi istiyorsunuz?

Bay Dino; bir adamın bazı iyi işler yapması güç değildir. Asıl güç olan, bir kimsenin bütün hayatı boyunca iyi işler yapmakta devam etmesidir. Eski bir savaşçı tavri takınp büyük şeylere gücümüz yetmediği halde, küçük «tek tük» işlerin verdiği kıvançla, sanrıız gençleri uyardı hakkını kendinizde bulmamamız gerekirdi. Artık gençlik, ne yapmalı sorusunun cevabını vermiş Türkiye'deki devrimci eylemin en çıkar gözetmez, en bağımsız gücü olarak mücadeleden ön saflarında haklı yerini almıştır. Halkın çıkarlarının söz konusu olduğu her davranışın içinde gençlik kendine düşeni en iyi biçimde yapabilmeyin, çabası içindedir. Gençliğin bu bilinci, kimin doğrudan yana, kimin yanlıştan yana olduğunu seçtiğindedir. Ve yine bu bilinçtir ki kimlerin hafif yükü altına yeğ tuttuklarını bulup çıkarıyor. Bay Dino; bu bakıma yüreğinizi serin tutun. Sosyalizmin kaşarlanmış yolcularının omuzlarına yüklenen sorumluluklardan kaçmalarına fırsat vermeyeceğiz. Kaçanlarımıza ülkemizdeki devrimci eyleme gölge düşürmelerine elbette göz yumamayız.

Bir de şu var: Uyardılarla doldurduğunuz yazınızda «eskiden solculara falaka çekerlerdi, onları hapsederlerdi. Şimdi ise pek iltifat ediyorlar, sebebinin hiç düşündünüz mü?» diyorsunuz. Belli ki gazete haberlerinin dışında yurdunuzun durumu hakkında bilgi edinecek bir başka kaynağımız yok. Siz hiç merak etmeyin, yine solcuları karakollarda alıkoymalar, coplamalar, ekmekleriyle oynamalar, haksız yere hapis hanelerde aylarca yatırmalar, sürgünler devam ediyor. Yalnız yine eskiden olduğu gibi birtakım muteberler, beratlı solcular bu baskıların dışında tutuluyor. Siz de biraz bunların üstünde düşünseniz nasıl olur acaba?...

**Tunçer Yanar, Ersen Olgaç
Cengiz Çandar, Necip Devenci**

neden yalnız kitap

E. DOĞU

Özellikle İstanbul ve Ankara'da Savcılar durmadan kitap topluyor, yazar, çevirici, yarıncı ve daha ne bulurlarsa yargıçların önüne sürüyorlar.

Bu iş, Hazreti Süleyman'ın tahta geçişinden sonra başladı ve seçimlerden sonraki aylarda hızını artırarak yürüdü gitti. Öyle ki, Mehmet Ali Ermiş'in sorgu yargıcı karşısında can vermesi bile onun hızını kesemedi ve bu defa Ermiş'in eşinin çıkardığı kitaplara dönüldü.

İktidar sözcüleri, seçimler sırasındaki bütün konuşmalarında adalet, demokrasi, özgürlük, fikir hürriyeti nutukları çeke dursun. Ulusal Kurtuluş Savaşımızla alay edencesine, Dolmabahçe önüne demirleyp, bu Saltanat Mezarı'nın içinde dürbünle «Sultan» hazretlerinin gölgesini arıyor diye, kafası işleyen Türk gençliğinin kafatasını SS'lerin copları patlatırken, yazar, çevirici ve düşünen kişiler de adliye koridorlarında kuyruğa girmeğe başladılar.

Ve bu kuyrukların uzadığı Atatürk Türkiye'si, bütün bunlara rağmen, Evrensel İnsan Hakları Beyannamesi'ne imza koymuş bir ülkedir. Hani şu, 19 uncu maddesi «Her feridin fikir ve ifade hürriyeti ve hakkı vardır. Bu hak, fikirlerinden ötürü rahatsız edilmemek, memleket sınırları mevzu bahis olmaksızın malumat ve fikirleri her vasıta ile aramak, elde etmek ve yaymak hakkını gerektirir» diyen Beyanname.

Aynı Beyanname'nin altına I. Dünya Savaşındaki Birleşik Devletler Başkanı Wilson'un ruhunu kişiliğinde canlandırıp onun dahi ötesine geçen, Pentagon'un temsilcisi John-son'un selefleri de imza koymuştur. Yani A.B.D. nâm-ı diğer U.S.A. ya da «Go Home'istan» da kalbini basmıştır buna! «Go Home'istan» in Ceza Kanunu'nu bilmiyoruz ama, bizimkinin bir adet 162 nci maddesi vardır. Bu madde «Kanunun cürüm saydığı neşriyatı nakletmek, başlıbaşına bir cürüm olup, faili aynı cezaya tâbidir. Naklolunan bu gibi neşriyatın muhteviyatı tasdik olunmadığına veya ihtiyatla nakledildiğine, yahut mes'uliyeti başka bir kimse- nin tamamıyla deruhte eylediğine dair bir kayıt ilâvesi naklini mes'uliyetten varestе kılma- z» diyecek kadar ileri gider. Yani, bir ülkede bir yayın, oranın değil de, bizim kanunlarımızın gözünde cürüm sayılırsa bunu nakletmek bile suçtur! Ve Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti de İnsan Hakları Beyannamesi'nin altına imza atmıştır. Bizim 162 nci madde ile Beyanname'nin 19 ncu maddesi yanyana çok yaklaşıyorlar, değil mi?

Bu, düpedüz, 42 yıl önce kabul edilmiş bir T.C.K.'na, İhtilâl (27 Mayıs) dan sonra kamuoyuna sunulmuş kabul edilen Anayasa'yı çiğnetmektedir. 141 ve 142 nci maddelerden o kadar çok söz edildi ki, burada onlara değinmeyeceğiz. O maddeler ki, savcıların motoru demektir!..

Onun için, gelelim kitap yayınına: Bütün farfaralara rağmen bugün, 5 binin üstünde kitap basan yayıncı Türkiye'de parmakla gösterilir. Bu rakkam 3, hattâ 2 bine kadar düşer. 32 milyon için devrede kulak olan bu sayıdaki kitapları savcılar bellemişler artık. Yayın- evinden, çevirici ya da yazarından, hangi kitabın üstünde duracaklarını bilirler. Bunu okurlar mı, okumazlar mı? Onu bilemeyiz. Bilinen şey, böyle «Şüpheli» bir kitabın derhal aynı fabrikadan çıkma bilirkişilere gönderildi- ğidir. Bu bilirkişilerin markası ayndır, çünkü Türkiye Cumhuriyeti kuruluheri, Türkiye'de Komünist Partisi kurmak ne kadar suç ise, komünizmi öğrenmek ve öğretmek de o dere- ce suçtur. Buna rağmen, «Nazım Hikmet» adı- nın kullanan kulağa fısıldanmasın bile suç olduğu bir devirde yetişip asistan, doçent ve nihayet profesör olmuş bilirkişiler, herhalde iyi saatte olsunlardan öğrendikleri komünizmin hangi kitapta var, hangi kitapta yok olduğunu şipşak kestiriverirler. «Onlara kim öğretti, öğrenmeyi kabul etmeleri suç değil midir?» di- ye sorulmaz Türkiye'de. Sorulamaz. Yeter ki fetvayı versinler. Verdiler mi tamam! Kitap daha birkaç yüz tane satmadan polis (SS'ler değil) marifetiyle toplatılır. Sonra, gelsin da- va, gelsin mahkeme. Ama, kovuşturmayaya uğ- rayan yazar ya da çeviricinin bu işten kazandığı para, değil avukat tutmasına, karnını bile

doymasına yetmezmiş. Olsun efendim!. Orta- da kanun var, nizam var, mevcut olan nizam, mevcut olmayan nizam, savcı, avcı, seçim za- manında tavcı, falan filân var..

Şimdi, kim diyebilir ki, 1926'da çıkmış o- lan T.C.K. nun Türkiye'si ile bugünkü birbi- nin tıpatıp ayndır? Eğer aynı olsa idi, İsmet Paşa Hazretleri 1945'ten sonra «Millî Şeflik» i bırakır, çok partili rejime geçer miydi? Ge- çince ne oldu? Demokrasi oldu, değil mi? Var mı bunun başka türlü bir izah tarzı? Yok! Öyle ise demokrasi ile beraber partiler de kurul- du. Ama hangi partiler? CHP okulundan yeti- şenlerin kurduğu partiler. Ve bunlar, 1950'de, boynuzun kulağı geçmesi misali, İsmet Paşa'nın önüne geçiverdiler. Ondan bu yana, vatan- daşın iyiyi kötünden ayıracak, yani hükümeti devirecek güçte olduğu söylendi durdu. Hem de, Arab'ın yallesi gibi. Ama, iş kitaba ge- lince, «Stop!» Kırmızı ışık yandı! Burada, hü- kümeti devirecek kadar bilgili ve iyiyi kötü- den ayırabilen Türk vatandaşları, piş diye kitabın etkisi altında kalabilir. Yani vatandaş oy verirken akıllı, kitap okurken akılsızdır. Tabii buna, vatandaşın yargı yeteneğine güvenmeme denmez. Denirse olur mu? Sonra nasıl oy ala- cağız?

İşin diğer bir yönü de şu: T.C.K. nuna gö- re esrarı yapan da, alan satan ve kullanan da derece derece cezalandırılır. Ama, kitaba ge- lince ceza, yanlış onu yazanın veya çevirenin- dir. Burada, bıçağı yapanın değil de bıçağın üzerinde bulunduğu kişinin cezalandırılması gibi bir durum ortaya çıkar. Fakat tersine ol- mak şartıyla. Çünkü bıçağı yapmak değil, üzeri- nde bulundurmaktır suçtur. Ama ne olursa ol- sun, en önemlisi kitaptır. Savcı, hiçbir za- man, yasaklanmış bir kitabı hangi vatandaşın aldığı ile ilgilenmez. Siz, hiç, bir kitap topladıktan sonra, herhangi bir vatandaşın sav- cıya gidip «Arkadaş, ben bu kitabı toplatılma- dan önce almıştım. Toplatıldığını öğrendim, buyurun alın!» dediğini duydunuz mu? Aksin- e, toplatılan kitap değerlenir ve aranan bir şey olur. Yani, muzır fikirleri yayıcı nitelikte olan kitap, bu niteliğini okuyucunun eline ge- çinceye kadar muhafaza eder.

Öyle ise, soralım bakalım, sayın ehli- vukflarımıza: Kitap bir yayın aracıdır. İçinde muzır fikirler oldu mu toplamak gerekir, di- yorsunuz! Pekâlâ! Radyo ve televizyon bir ya- yın aracı değil midir? Siz «falanca fikir var» diye bir kitabı toplatır, bu fikri merak eden okuyucunun merakı artmaz mı? Artıp da ki- tabını bulamazsa evindeki radyonun başına ge- çer ve istediği istasyondan istediği lafları din- leyemez mi? O zaman siz ne yaparsınız, sayın savcılar, sayın ehli-vukuf ve sayın hukukçular?

İstanbul sosyetesinde hemen her evin birer televizyonu vardır ama, Türkiye'de tele- vizyon verici istasyonu yoktur. Teknik Üniver- site'ninki haftada bir deneme niteliğinde ya- yın yapar? Acaba mağaza vitrinlerini doldu- ran televizyon alıcıları neden ithal edilir? İt- halâtçı satılmayan şeyi süs olsun diye mi para yatırıp vitrinine kor? Hayır! Ama özellikle İs- tanbul; Romanya, Bulgaristan ve hattâ Yugos- lavya gibi sosyalist ülkelerin televizyon yayı- nını alabiliyor. Demek ki televizyon alıcıları bu muzır yayın yapan istasyonları dinliyor- lar? Peki bu televizyonlar da, radyolar gibi ya- yın aracı olup «Propaganda» yapabileceğine, hattâ yaptığına göre, siz neden bunları topla- mıyorsunuz? Türkiye'de milyonlarca radyo var. Üç beş bin kitabı toplayacak kadar milliyet- sever olan sizler milyonlarca radyo ve televiz- yon alıcısının, sayın halkımızı zehirlemesine nasıl razı olabilirsiniz? Bunları derhal «Pro- paganda aracı» oldukları gerekçesiyle bilirkişiler- e havale etmeniz, raporü alınca da hemen toplatmanız gerekir? Bu takdirde Beygir Par- tisi'nin nasıl propaganda yapacağı sorununa gelince: Kolay yarı efendim! Sayın oğlu sayın Johnson almamız bize donanmasıyla, muzır yayınları almayan «Özel» radyo ve televizyon- ları gönderir. Yeter ki SS'ler dalga ya gelip bun- ları, üzerinde «Turkish Police Only» yazılı yi- yecek paketi sanmasın ve ceplerine indirme- ğe kalkışmasınlar. Çünkü böyle olursa, bir de SS'lerin cebinden o paketleri alacak yeni SS birlikleri kurmak gerekir!

Öyle di mi, Sütlüman amca?

Okuyucu Mektubu

Sen gene yolundan dönme

Süleyman Demirel diyor ki: «Kanımız ve canımız bahasına da olsa yolunuzdan dönmeyeceğiz.»

Demirel'e soruyoruz: Kanınızı ve canınızı kime karşı koruyorsunuz? Memleketimizi dört bir taraftan saran emperyalizme karşı mı? Yoksa, memleketinde hiç bir yabancı bayrak istemiyen, bağımsız bir millet ol- mak isteyen ilericî, Atatürk'çü vatanseverlere karşı mı?

Evet, bugün irtica ile elele verip, Türk ilericilerini ve devrimcile- rini dövebilirsiniz, zindanlara tıkabilirsiniz. Ama bunun yarını da var. Hesaplarımızı yarına göre yapınız. Ezilen, sömürülen Türk halkı hesap sorduğu zaman, sizi, çok âşık olduğunuz dış dostlarınız da kurtaramaz. Bu yolda söylediğiniz gibi, kanınızı ve canınızı feda etseniz bile şehit sayılmamış olursunuz. Ama, emperyalizme karşı dövişerek ölenler şe- hit sayılır.

Şoför İDRİS ERDİNÇ

gençlik... gençlik...

Atilla Sarp

Sert adımlarla Emperyalizmin üzerine

Atilla SARP

Ziraat Fakültesi Fikir Kulübü Yönetim Kurulu Üyesi

Çağımız, emperyalizmin can çekişmesin- den dolayı hırçınlaştığı bir çağ. Onun hırçın- lığını bir tek biz, geri bırakılmış ülkelerin genç kuşakları etimizde, kemiğimizde duyuyoruz. Emperyalizme geri kalmış ülkeler arası- naki çelişkiyi, emperyalizmin kurduğu yön- timsizlikle ülkeleri geri bırakmasını ve çağımız emperyalizminin en girift niteliklerini ortaya koyan bunca bilimsel eser ve ona karşı eyleme giren devrimci kuruluşlar, halk kitlelerini Tür- kiye'de Amerikan emperyalizmine karşı bile- miyorsa, onun zincirini kırarak bir bilinç ve eylem düzeyine getiremiyorsa, nedeni bu ol- mak gerekir. Demek ki Türk halkının özelli- le okuma olanağına sahip genç kuşakları dı- şında hiç bir sınıf ve tabakası emperyalizmi etinde kemiğinde duymamaktadır.

Bugün Amerikan 6. Filosu «ben istediğim zaman karasularınızdan çeker giderim» demek cüretini gösteriyorsa, Filo Kumandanına, Was- hington'un «Türk halkının politik ve özellikle emperyalizme karşı olan durgun potansiyelinin» telefonla bildirdiğinden şüphe etmiyelim. Ame- rikalı Barış Gönüllülerinin hikmeti işte buradadır. Amerikan emperyalizmi yönetime ge- tirdiği kişileri, desteklediği ve doğal bir ittifak kurduğu toprak ağaları, işbirlikçi burjuvazisi, geri kalmamız için yaşattığı aracı ve tefecile- ri ile halkımızı her geçen gün karanlıkta bı- rakıp, ülkemizin yönetimine biraz daha ağırlı- ğını koyarken, bir yandan da devrimci güc- leri kontrolünü elden bırakmamaktadır. Dev- rimci güçlerin bilinçlendirdiği ve eyleme sok- tuğu yığınların kontrolünü elden kaçırdığı an- dır, emperyalizmin yıkılışına doğru atılan ger- çek adım. Bundan dolayıdır ki Amerikan em- peryalizmine karşı son eylemler ilk defa gü-

zel ve derin bir anlam taşımaktadır. Devrimci gençlik emperyalizm üzerine Türk halkının dikkatini çekerken, maşalar birden hırçınlaş- mıştır. «Sandıktan çıktım» diyenler, bir gün içinde, emperyalizmin koruyucuları durumuna düşmüşlerdir. Üç aylık bekâriktan sonra cins- sel tatmin için ülkemize gelen Amerikan 6. Fi- losu erlerinin eğlencelerini toplum polisi kont- rolü altında sağlanması ve bunun karşılığında uçak gemisinden «yalnız Türk Polisi için» ge- len Amerikan yemekleri gönderilmesi, şüphe- siz Türk halkının etine kemiğine işlemiştir. A- merika aleyhtarı eyleme girdi diye üniversite- liye dış bilemek, gece yarısı SS kitaları gibi uyuyan gençlere cop ve tabanca kabzaları ile hücum etmek, bir devrimci kardeşimizi öldür- mek, kırkını yaralamak, ondan sonra düzmece şahitlerle üniversiteyi hapse atmak: Bunlar bir halkın tarihinde gerçekten izler bırakan olaylardır. Bu olaylar bir yandan bizlerin em- peryalizme karşı olan hıncını katmerleştirir- ken, somut olduğundan da halk yığınlarının bilinçlenmesinde, emperyalizme karşı politik bir güç haline almasında hızlandırıcı olmakta- dır.

Yürekten yaptığımız Amerikan emperyaliz- mine karşı eylemlerimizin yarının bağımsız Türkiye'si açısından en büyük yararı, emper- yalizmin ülkedeki kontrolünü kaybedip, daya- naklarının sallanması, devrimci güçlerin sert adımlarla emperyalizmin üzerine yürümeye başlamasıdır.

Sosyalist Literatürde Terimler - Kavramlar

SEKTARİZM

Batı dillerinde «Secte» /Sekt/ mezhep de- mektir. Sektarizm, mezhepçilik, olarak çevri- lebilir. Sektarizm terimi, benimsediği inanç- lara aşırı ölüde bağlılığı, her türlü uzlaşma- yı, zorunlu da olsa, geçici nitelikte de olsa reddeden bir tutumu ifade eder.

Sektör bir tutum kimi dini topluluklarda doğal karşılanabilir ama, yığınlara hitap eden, yığınları bulundukları noktadan adım adım tam bilinçlenmeye ulaştırma, onları harekete geçirme çabasında olan sosyalistler, kendi saf- larında sektör davranışlarını karşındadırlar. Her sosyalist üretim araçlarında kolektif mülkiyetin kurulmasını ve dolayısıyla insanın insan tarafından sömürülmesine son verilme- sini nihai amaç olarak kabul eder; ama an- cık zorunlu aşamalardan geçildikten sonra varılacak olan nihai amaç sayar bunu. Sosya- list, toplumsal gelişimin belirli bir aşamasın- da, toplumun ileriyi doğru gelişmesi doğrul- tusunda en geniş emekçi yığınlarının, toplum- daki bütün devrimci güçlerin benimsenmeye- ceği isteklerle ortaya çıkar. Sektör bir tutumu benimseyen kimsa ise, aşamaların gereğini reddeder ve ancak küçük bir azınlığın /sekt mensuplarının/ kabul edebileceği, sosyalizmin bilimiyle ve içinde bulunulan gerçeklerle bağ- daşmayan ve bu yüzden devrimci akımı ilerletmeyip, tersine geriletken sektör istekler ileri sürer.

Sosyalizmin tarihinde, Ondokuzuncu Yü- zünün ikinci yarısının ortalarında Blaqui'cilerin tutumu tipik bir sektarizm örneği olarak gös- terilebilir. Engels bunları başka erdemleri ba- kımından takdir etmekle birlikte, sektörlükle- rini kesin bir dille eleştirmiştir. 1874'de 33 Blaqui'ci Komünalin Manifestosuna karşı şöyle yazıyordu Engels:

«Biz sosyalistler — diye yazıyorlardı Bla- qui'ci komünaller Manifestolarında — çünkü biz amacımıza, aradaki aşamalardan geçmeden ve zafer gününü uzaklaştırmaktan ve kölelik dönemini uzatmaktan başka bir sonuç verme- yen uzlaşmalardan geçmeden, ulaşmak istio- ruz.»

«Alman sosyalistleri, kendileri tarafından yaratılmayan, ama tarih gelişiminin meydana getirdiği bütün ara aşamaların ve bütün uz- laşmaların ötesinde son hedefi yani sınıfların kaldırılmasını ve toprağın ve üretim araçla- rının özel mülkiyetine yer vermeyen bir sos-

yal düzenin kurulmasını açıkça görebiliyorlar ve o hedefe doğru durmadan yol alabiliyorlar. 33 Blaqui'ci sosyalistler çünkü arada- ki aşamaları ve uzlaşmaları yakıp kül ettük- leri anda, meselenin hallolacağını ve günün

birinde «İhtilâl» yeniden başladığı ve iktidar- ellerine düştüğü takdirde, ki buna kesin ola- rak inanmaktadırlar, «Sosyalizm hemen erte- si gün kurulacaktır». Eğer bu iş hemen yapı- lamıyorsa, demek ki sosyalist değildiler.

Ve Engels bu sektör görüşü şöyle nitelen- dirir:

«Kendi sabırsızlığını teorik iddia olarak ileri sürmek... Ne çocukça bir safıklı!» (F. En- gels, Internationales aus dem Volks staat, 1874, n. 73 «Blaqui'ci komünallerin Programı» baş- lıklı yazıdan.)

Blaqui'ci komünaller, bu gibi teorik ya- nılgılara düşmele birlikte, deneylerden geç- miş, yığıt, içten kişilerdi. Ama onların bu o- lumlu yanları, sektör tutumlarının Engels ta- rafından kıyasıya eleştirilmesine engel olma- dı.

Sektarizm, yalnız, teorik bakımdan yeter- siz ama bağımsızlık sosyalizm davasına bağlı genç devrimcilere özgü bir şey değildir. Lenin, «Devrim Stratejisi» adlı eserinde Engels'in yu- karıdaki sözlerini aktardıktan sonra şöyle der: «Şüphesiz ki çok genç ve tecrübesiz dev- rimcilere olduğu gibi, yaşını yaşamı almış, çok tecrübeli küçük burjuva devrimcilerine de «uz- laşmalara izin vermek» son derece «tehlikeli», anlaşılmasız ve yanlış gelmektedir.» (S. 72)

Bazı durumlarda, içinde bulunulan tarihin anın gerektirdiği gerçek devrimci eylemde kaçan yığın kimseler de, sektör sloganları pa- sif tutumlarını maskeleyerek için kullanırlar, ve çok kez bir yüzünde sektarizm yazan ma- dalyonun öteki yüzünde taviz ve oportünizm yazar.

Örneğin emperyalizmin boyunduruğu al- tında, sömürülen, geri bir ülkede, sosyalizme varan yol millî kurtuluştan geçtiği ve sosya- lizmi gerçekleştirme aşamasına geçmenin an- cık bağımsız bir ülkede söz konusu olabilece- ği bir gerçek iken, işbirlikçileri etkisiz hale getirmek ve ülkeyi tam bağımsız kılmak yani Millî Demokratik Devrimi gerçekleştirmek a- sıl devrimci görev iken, bütün bu aşamaları yakıp kül edip Sosyalist Devrim sloganını ile- ri sürmek, tarihi anın asıl devrimci görevine yan çizmek, devrimci güçleri bölmek, sosya- listleri tercit etmek demektir, sektör bir tu- tumu benimsemek ve tutucu güçlerin ekmeği- ne yağ sürmek demektir.

Sosyalist, hem nihai hedefi, yani sosyalist düzeni, hem de aradaki gelişimi zorunlu a- şaları gözönünde bulundurmak ve temel ilke- lere sadık kalan ama sektarizme sapmayan, toplumun içinde bulunduğu devrim aşaması- nın gerektirdiği siyasî çizgiyi doğru saptayan ve onu yürekle izleyen kimsedir.

sanat

İnsan - seli sevgi

Tahsin ERLER

Yüreğim yumruk
yumruk sıkıntı değil
sevgi birikimi güzel geleceğe açılan
gözlerim damla
damla yaş değil
ışıl ışıklığı öncesi gökyüzünün
bölük-bölük

Bıkmam da
İğne iğne kuyu kazmaktan
bıkmam

sindirmez de
balyoz-balyoz beyin hücrelerimi ölüme yollaman
sindirmez

Heheey bre yaşıyan dünyam
açılı savaşlı atomlu
heheey bre çirliçiplak
kutsallığımızın yozlaştığı Türkiyem
toplum polisli ve garip
ve eli coplu
indiği yerlerde kan güllerinin açacağı
ve ölümün bin dirim
milyon dirim tazeliği

Yani bir-çok denemelerin yanılmaların
yeni denemelerin uğraşı alanı
ben ölürüm de yenilmem

Bunca zaman anıyamamışsan
nice zaman anıyamayacaksn
volkan gümbürtüleri başladı duy
alttan alttan büyüye-genişliye
bilinçleraltı

Gir kanıma bayağılaşan baykuş
gir ki hoyrat
dünyama doymamış gencecikliğime
yüzyıllar doğmamış güneşimi sana patlatayım
leş kargası suratına

Ey ölmelerin sabahı
İNSAN-SELİ SEVGİDE

Eleştiri günlüğü

MAVİ ANADOLU

3 Temmuz 1968

Azra Erhat'ın «Mavi Anadolu»'sunu okuyorum. Yazın bu sıcak günlerinde bu gezi kitabıyla birlikte ben de yazarın gezdiği yerleri görmüş, görmüş gibi oluyorum. Anadolu ne zengin bir kültürü topraklarında barındırır? Uygarlığın kaynağı Anadoludur diyenleri ciddiyle ve dikkatle dinlememiz gerekir. «Yunan Mucizesi» denen kültürün kaynağı, Anadolu uygarlığının, kültürünün yanında nasıl da soluk kalıyor. Azra Erhat'ın kitabını okudukça, yüreğim ve aklım ışıyor, kültüre tutkun bir kişi olarak toprağıma daha çok bağlanıyor, daha çok bağlanıyor, daha çok sever oluyorum.

Hanidir şöyle, Ege bölgesinin, Anadolu'nun antik kahınlılarını da içine alan bir gezinin düşünü kurar dururum. Ama hiç olanak bulamadım buna. Bu gidikle de bulacağım kuşku. Kimbilir belki çoğu aydınlar benim gibi düşünüyor, işi fırsata bırakıp, bir türlü gidip de bu güzel; bu tarihle doğanın kucak kucaca geldiği yerleri göremiyorlardı. Oysa bu çeşit gezileri olura, fırsatlara bırakmak hiç de doğru değil. Bunu bir geziye gösterilmesi gereken dikkatten, ciddiyetten daha fazlasını göstererek başarmamız gerek. Bu tip gezileri sıradan bir gezi olarak değil; C. W. Ceram'ın, o canım «Tanrılar, Mezarlar, Bilginler»'in yazdığı Ceram'ın şu sözünü düşünerek yapabiliriz: «... Eğer macerayı, düşünme ile aksiyonun bir karışımı olarak kabul edersek, bundan daha heyecanlı maceralar bulmamız mümkün değildir.» Arkeolojik gezi ve araştırmaları kastediyor Ceram bu sözleriyle... Düşünceyle eylemin bir karışımı... Ne güzel bir servet tanımlaması...

RADYODAKİ OYUNLAR

5 Temmuz 1968

Gelişmiş Batı ve Doğu ülkelerinin radyo ve televizyonlarında yansılan oyunlar, gazetelerde, dergilerde derhal eleştiri konusu olur. Bizde; birkaç yıldan beri radyolarda sürekli oyunlar, oyunlaştırılmış romanlar yayımlanmasın karşın; bu konuda kalem kıpırdatan bir eleştirmene rastlanmadı. Herhalde, bunun nedeni; eleştirmenlerimizin bütünüyle kendilerini «yazarlığa veremeyip, bunun yanı sıra ikinci bir iş sürdürmek zorunda kalmaları» olsa gerek.

Önemli eleştirmenlerimize bakıyorum: kimi muhasebeci, kimi edebiyat öğretmeni, kimi yayıncı... En çalışkanı eleştiriyi bir yana bırakmış (İngilizlerin Rewieving dedikleri, gündelik yazıları söylemek istiyorum), bütün gününü geçimini sağlamak için çalışmaya geçirdikten sonra, dinlenme zamanından yürütebildiği kaçamak saatteler; yıldı iki üç kitap yazabiliyor, ancak. Eleştiri, sanatın ve düşünce yaşamının vazgeçilmez bir parçası olduğuna göre; bu önemli sanat ve bilim dalının yeterince gelişip serpilmesi, edebiyatımız etkiler bir duruma gelmesi için daha çok çalışmamız gerekir.

Radyolarımızda sürekli oyun yayımları yapılması; sanatı, edebiyatı, halka yöneltmek bakımından büyük ölçüde yararlı oldu.

İşbölümü, çalışma yaşamımızın yoğunluğu ve düzeni yeterince roman öykü v.b. yapıtları okuyup edebiyatı, sanatı işlememize elvermiyor. Sınıflı toplumların alınyazısı bu.

Yoğun, fakat verimsiz bir çalışma gününden sonra, edebiyata; sanata gerektiği kadar zaman ayıramıyoruz. Edebiyatı, sanatı izlemek şöyle dursun; çalışan sınıflara bunu benimsetecek, sevdirecek zamanı dahi bulamıyoruz. Çalışan sınıflar da «sanat, edebiyat budur» diyerek, Killingleri, foto-romanları okuyup, balyağının bayağısı bir takım filmleri seyredip duruyorlar.

Şimdilik radyolarımızda yayımlanan oyunların niteliğinden daha çok, niceliği üstünde durmak daha doğru olur. Ama ben yine de bugünkü; İstanbul Radyosunda yayımlanmakta olan Samim Kocagöz'ün yazıp, Tarık Dursun K.'nin oyunlaştığı «Bir Avuç Toprak» adlı yapıta değinmek istiyorum.

Kocagöz, bu oyunda (romanında diye-meyiz ona artık); padışahlık düzenindeki yürüklerin toprak sorunlarını ele almış. Göçebe olup; hayvancılıkla geçinen, yaşam uğraşlarını dağdan ovasına ovasına göçerek sürdüren bu oymakların; topraklanma sırasında çektikleri acıları; çileleri gerçekçi bir üslupla açıklıyor, Kocagöz.

Göçebe bir oymak için topraklanmak, toprağına bağlanmak, ekonomik yönden olduğu gibi; kültürel yönden de önemli bir dönüşümdür. Gerçi çağ içinde geç kalmış bir devrimdir bu ama, tarihin geç kalınmış bir kesitinde de olsa, zorunludur. İş; yalnız dağ adamlığından toprak adamlığına geçmek, toprağına yabancılarıyla karşılaşp, doğal güçleriyle onlar üstünde egemen olabilecek bir biçimde savaşma ile bitmemektedir.

Yeni maddi koşullar, yeni düşünsel (kültürel, töresel v.s.) koşulları da beraberinde getirmektedir. İşte yürüklerin asıl dramı burada başlar. Bu yeni maddi ve kültürel durumlara uymanın intibak etmenin zorlukları içinde harcanmaya başlarlar.

Sağlam ahlaka sahip olan dağ adamları,

ova adamlarının (Osmanlıların) etkisiyle töresel bir evrim içine girerler. Kimi bir Osmanlı köy ağası olmayı bir tutku haline getirir; kimi sular altında kalan topraklarının acısı yüreğinde, tekrar obalarına dönmeyi kurar.

Ben, bu yazıyı yazarken, oyun sürüp gitmekteydi. Bu yüzden, yapıtı bütünüyle izleyip de izlenimlerimi yazamadım. İlk kez; bir yapıtı sonuna değin izlemeden eleştiriye benzer bir yazı düzmeğe kalkışıyorum. Ama amacım; oyunu eleştirmek değil, bu oyunu vesile ederek, radyo oyunlarına değinmekti.

Halkın dinleyicinin bu oyunlara büyük ilgi gösterdiğini görüyor ve sanatın edebiyatın büyük halk yığınlarına doğru bir adım daha yapmış olduğunu düşünmekle seviniyorum. Bu oyunların hazırlanmasında, yazarından ses teknisyenine değin bütün emeği geçenleri kutlar, sevincimi onlarla paylaşmak isterim.

KLASİKLERİMİZDEN YARARLANMA

Ankara, 10 Temmuz

Hasan Hüseyin, Ahmet Köklügiller bir de ben... Hasan Hüseyin'in Çankaya'daki evindeyiz. Hava sıcak ama Çankaya esiyor. Duvarlarda Aziz Nesin'in fotoğrafı, Nâzım Hikmet'in Balaban tarafından çizilen çarpıcı renklerle süslü portresi... Sonra kitaplar, kitaplar, kitaplar... Hasan Hüseyin'in kitaplığı da ülkemizde bir çok ilerici yazarın kitaplığı gibi polisler tarafından zaman zaman talan edilmiş; kitapları alınmış, kitaplığı dağıtılmış. Ama Hasan Hüseyin her defasında yeniden kurmuş kitaplığını. Bir yazar için kitapları yaşaması için gerekli olan besin maddeleri gibidir. Yazar kitaplarla kafasını ve ruhunu doyurur, besler. Bir yazarı yazmak ve okumak olanaklarından yoksun bırakmak onun bir yazar olarak yaşama hakkını elinden almak demektir.

Buzlu içkiler geldi. Söyleşimizin en tatlı yerinde konu döndü dolaştı çok önemli bir yerde takıldı kaldı. Ahmet Köklügiller, sanatın toplumumuzdaki görevinden söz etti. Halkçı ve halka dönük bir sanat anlayışının ilerici sanatçıları tarafından ihmal edildiğini, gereğince önem verilmediğini açıkladı. Toplumcu ve gerçekçi bir sanat adına çıkış yapan Yelken Dergisi'nde Nedim'in gazellerinin yayınlanmasını doğru bulmadığını; bunun yerine halk ozanlarından, halk sanatçılarından klâsikleşmiş örnekler verilmesinin daha uygun olacağını ekledi. Hasan Hüseyin de ben de Yelkenin halk sanatından klâsikleşmiş örnekler de yayımladığını hatırlatarak Nedim, Fuzuli, Baki gibi ozanlarımızın, sanatımızla olan geleneksel bağı koparmamak için yayımlanması gerektiği düşüncesini ileri sürerek Köklügillerin düşüncelerine karşı çıktık. Tartışma alevlendi, dallanıp budaklandı; «Kültür emperyalizmi», «Klâsiklerimiz var mı yok mu?» gibi sorunları da içine alarak genişledi.

Ben, klâsiklerimizden yararlanma konusunda orada söylediklerimi günlüğüme geçirmeyi uygun buldum. Çünkü bu sorun sanatçılarımızın yazarlarımız arasında bitmez tükenmez tartışma konularından birini belki de en önemlisini meydana getirmektedir. Üstünde ne denli konuşulur, ne denli tartışılırsa o denli yararlı olur.

Klâsiklerden yararlanma biçiminde konuyu ortaya koyduğumuza göre bir kez klâsiklerimizin varlığını kabulleniyoruz demektir. Nelerdir bizim klâsiklerimiz? Az da olsa klâsik niteliğini taşıyan yapıtlarımız yok mu? Olmaz olur mu var elbette. Ama klâsikliği batı ölçülerinde ele aldığımızdan; bunları batı kültürünün klâsikleşmiş yapıtlarıyla karşılaştırırken ölçüt (kriter) olarak batının ölçütlerini geçerli saydığımızdan bu karşılaştırmadan yararlı çıkıyoruz. Önce şunu önemle ortaya koymamız gerekir. Bizim Yunus Emre'miz, bizim Nedim, Baki, Fuzulî'miz batıyla karşılaştırılırken önce kendi ölçütleri ve değerlerimizle değerlendirilmelidir.

Çünkü bu sanatçıların çalışmalarını klâsikliğin genel bir niteliği olan evrenselliği ne denli içerir ise çersin, yine belli bir toplumun yani bizim toplumumuzun ve kültürümüzün mirasıdır. Elbette bu mirası eleştirilmez bir tutumla yeniden gözden geçireceğiz. (Lenin'in, «Biz Hangi Mirası Yadsıyoruz?» adlı yazısı geliyor aklıma...) Gözden geçirecek ve günümüzde estetik, toplumbilimsel ve filozofik açılarından ne anlamlar ifade ettiklerini inceleyerek değerlendireceğiz. Bu çalışma bize hâlen hristiyan hümanizmasından gelen etkilerle incelenen ve klâsikler arasında gösterilen yapıtların seçilme yöntemiyle, bizim ulusal ölçü ve değerlerimiz arasındaki ayırımı da ortaya koyacaktır.

Günümüz sanatçısı geçmişin kültür mirasını bir kaleme elinin tersiyle yadsıyamaz. Sanat yapıtlarının sınıfsal karakteristiğini hesaba katarak, yaratıldıkları çağın toplumsal koşullarını düşünerek incelemelere girişirsek; bunlar bugün bize ne denli tutucu görünürse görürsün, estetik açıdan rahat ve geniş ufuklu bir değerlendirilmesi yapabilir ve kendimi-re Firavun eleştirmenlerin listesinin baş köşe-

zi yanlış bir san'atsal etkilenmeden koruyabiliriz. Bir sanatçı, sanat geleneğiyle bütün bağlarını bir çırpıda koparmaya kalkarsa, yarına kalma yollarından birini kendine kendi elleriyle kapamış demektir. Çünkü sanat bütün devrimlere, dönüşümlere ve başkalaşım-lara uyarak diyalektik bir biçimde özünlü, varlığını sürdüren bir eylemdir.

İlericiliği yadsınmaz büyük bir sanatçı olan Nâzım Hikmet de yapıtlarında Osmanlı duyarlığını, Osmanlı duyguculuğunu, artistik bir plânda eleştirerek işlemiştir. Kavaklar pamukluyor Gazalî'de Fakat görmüyor, üstad, kirazın geldiğini ölüme ibadeti bundandır.

(Çankırı Hapisanesinden Mektuplar)
Yağmur dinmezse islanacak...
Bir tek daha içelim...
İstanbul şehrinin yoktur menendi.
«Ademin ademin canlar katar âbu havası canına...»
demis,
demis şair Nedim efendi...
(Şabanoğlu Selim ile Kitabı)

Nâzım Hikmet, artistik ve filozofik bir plânda doğu duyguculuğunu eleştirmiştir. Ama bu san'atsal eleştiri sırasında olumlu, yararlı ve güzel bulduğu yönleri, gereken değer katlarına yerleştirmeyi de ihmal etmemiştir.

Uzun ve önemli bir konu bu... Benim kısasa notlar halinde tuttuğum günlüğümün sınırlarını aşar. Dileğim konunun yazarlarımız tarafından yeniden ve ciddi bir biçimde tartışma alanına çıkarılması... Hattâ bu konuda bir açık oturum yapılırsa, bir soruşturma düzenlense ne iyi olur.

KAWALEROWICZ'İN FİRAVUNU

13 Temmuz

Evet, yine Firavun'dan sözedeceğim. Bu film geçen mevsim sinemalarımızda gösterilince film eleştirmenlerimiz arasında akkoyun, karakoyun belli olmuştur. Neler yazılmadı ki bu film üstüne... Kimi «Polonyalı firavun» diye ahkâm kesti; kimi de; «13. Ramses'in kısa süren saltanatının hikâyesidir...» diye kestirip attı.

Kawalerowicz'in sinema eylemi deha eleştirmenlerimiz tarafından anlaşılamamıştı. Sadece iki yazar doğruya çok yakın bir saptamada bulunabildiler yazılarında. Bunlardan biri filmi temel felsefesiyle kavrayıp, doğru bir eleştiri yönüğüne oturtan Yeni Dergi'nin sinema yazarı Ali Geygillî'ydî. Öbürü ise sinemayı ve sinema yazarlığını temel uğraşı olarak seçmiş genç bir yazarıydı. Adam, bu film üstüne yazılan kepazelikleri görüp hırlanarak düzmüştü o yazıyı.

Elimde 13 Temmuz'un Cumhuriyet'i. Gazetenin «Kuru — sıkı» film eleştirmeni Atilla Dorsay geçen sinema mevsimini değerlendiren bir yazı yazmış. Bu yazıda belirtildiğine göre Firavun eleştirmenlerin listesinin baş köşe-

sine gelip kurulmuş. İyi de olmuş. Geç kalmış olsa da Türk film eleştirmenleri has bir sanat yapıtına karşı olan borçlarını ödemişler. Ama Firavun sinemalarımızda gösterilirken bu eleştirmenlerimiz nerelerdeydiler?

Gelir zahit ibadethaneye amma neden sonra...

KORKUNÇ KOLLEKSİYONCU

23 Temmuz

Mevsim içinde göremeyip de kaçırdığım filmleri yazın bu boğucu günlerinde izlemeye çalışıyorum. Sinemanın bir sanat dalı olarak ne güzel olanakları var. Tiyatro gibi değil sinema... Mevsim içinde görme olanakını bulamayıp da sonradan görülen tiyatro oyunları gibi değil. Bir oyunun, belli bir topluluk tarafından belli bir yorumla sahnelenmesi ancak o mevsim içinde görülebilirsiniz. Oyun «tutar» gelecek mevsim de oynanırsa eğer, değişik bir kadro tarafından, değişik bir yorumla seyretmeniz pek olağandır. Ama sinema öyle mi? Selluloit serit üstünde cansız gibi duran gölgeler, binlerce wattlık ark ışığıyla canlanıverir hemen beyaz perdede. Ve siz de otuz — kırk yıllık, bilemedin üç beş yıllık filmleri yönetmenlerinin filmi yaptıkları zamanki yorumlarıyla rahat rahat seyredersiniz koltuklarımızdan. Gerçi sinemada da version'lar yapılmakta, eski filmler, sinema tekniğinin büyüğü, yeni ve geniş olanaklarıyla yenilenmekte ama bu yeni version'lar çoğu kez eski ustaların yapıtlarını aratmaktadır.

William Whyler, sinemanın umutlu adlarından. Ne var ki, Korkunç Koleksiyoncu, (The Collector) ile kendi sinema anlatım dilinde bir aşama yaparken, sinema felsefesinde gerilemiş. Korkunç Koleksiyoncu sinemalarımızda gösterileli epey oluyor. Yurdumuzda ilk oynatıldığında genç sanatseverler arasında yersiz bir gürültü kopardı. Bu arada yine film eleştircilerimizin yanlış ve tek yanlı yorumları ortalığı bulandırmaktan geri kalmadı. He-yecan unsurunu duygu unsuruna katarak sinema sanatında vurucu, etkileyici bir dil elde etmeye çalışmış Whyler. Başarmış da bunu. Başarmış başarmasına ya, yine de fon müziğinden yardım bekler gibi bir hali var. Filmde çatışmalı durumlardan doğan potansiyel fon müziğiyle etkilemek, güclendirmeye çalışmak gereksizdi bence.

Korkunç Koleksiyoncu'yla Freud ve Marx sentezleri dolaylarında geziniyor Whyler. Bi-reyden hareket eden toplumsal bir eleştiri bu. Terence Stamp ile Samantha Eggar'ın zaman zaman düz bir çizgiden kurtularak etkili ve dokunaklı bir kılığa giren oyunlarını unutmamalı.

DÜZELTME

Geçen sayımızda yayımlanan «Utanç Duruşu» adlı şiirin ilk dizesi «Sanıyor musun» diziden düşmüştür. Şiir de ÜSTÜN AKMEN'indir. Belirtir, özür dileriz.

Gazetecilerin Atatürkle İzmit buluşması

Prof. Suphi Nuri İleri (1887 — 1945) «Yeni Adam» Gazetesinde gazetecilik anılarını yayınlamış; ancak Lozan Konferansı, Atatürk'ün gazetecilerle yaptığı İzmit ve İzmir görüşmeleri ve 1925'de Elaziz İstiklâl Mahkemesi ile ilgili kısımları yayınlamamıştı. Okurlarımıza bunlardan ikincisini sunuyoruz. ★★

Suphi Nuri, 1919'dan 1925'e kadar Mustafa Kemal'in yakınlarındandı. Mütarekede Sosyalist Partisi Genel Sekreteri, Tramvay Grevlerinin yöneticisi olmuş, Sosyalist Partisinden ayrılıp Dr. Şefik Hüsnü'nün kurduğu Türkiye İşçi ve Çiftçi Partisi yöneticileri arasına girmiştir. Aynı zamanda da «İhtiyat Zabıtları Cemiyeti» Genel Sekreterliğinde bulunmakta ve «İleri» Gazetesini yönetmekteydi. 1925'ten sonra politikadan çekilmiş, yazarlık, avukatlık ve sonra da Üniversite hocalığı yapmıştır. 1945 yılında «Solcu» profesör olduğundan Hasan Ali Yücel tarafından işten çıkarılmış (1), az sonra da Ferit Kalmuk'la birlikte bir parti gazetesinin hazırlıklarını yaparken aniden ölmüştür.

Bu yazıda Atatürk'ün biçimsel demokrasi ve sandıktan çıkarılma hakkındaki düşüncelerini ve aynı zamanda ilk günlerden itibaren çıkarıcı kişilerin CHP'yi nasıl bir sömürü aracı olarak kullanmak istediklerini göreceğiz.

Rasih Nuri İLERİ

(1) Hasan Ali Yücel: Dâvam S. 115 Ankara, 1947.

İzmir zaferi henüz yeni kazanılmıştı. Ordumuz daha İstanbul'a girmemişti. Birinci Lozan konferansı devam ediyordu. İzmit'te biraz evvel gazeteci Ali Kemal, halk tarafından taşla öldürülmüştü.

Gazi Mustafa Kemal paşa, İzmit ile İstanbul arasında mevzi almış, Türk ordusunu ziyarete gelmişti. İstanbul'a o vakit Ankara hükümetinin müessesili olarak Büyük Millet Meclisi eski ikinci reisi doktor Adnan Bey bulunuyordu. (Ondan evvel Refet paşa bu vazifeyi görüyorken her nedense Trakya'ya kumandan tayin edilerek İstanbul'dan uzaklaştırılmıştı.) Adnan Bey, İstanbul gazetecilerine bir hususi vapur ile İzmit'e gideceklerini haber verdiği vakit tabii pek çok sevinmiştik. Nihayet Gaziyi büyük zaferinden dolayı tebrik edecektik, ondan yeni emirler, direktifler alacaktık.

Vapurda Adnan Beyle beraber haremî Halide Edip Hanım, Yakup Kadri, İttihatçıların işe nazırı Kara Kemal, gazetecilerden de İsmail Müştak, Falih Rifki, Ahmet Emin, Asım ve daha bir çok zevat vardı. Ben (İleri) yi temsil ediyordum. İzmit'te mutasarrıf Sadettin bey vardı. Bu zat sonraları İstanbul Polis Müdürü de oldu. Az sonra da vefat etti.

Vapurda daha bir çok davetli vardı. Büyük rütbeli zabıtlar ve bir takım siviller. İzmit'te bir yere yerleşmemiz kolay olmadı. Vakıa mutasarrıf elinden geleni yapmıştı. Fakat o kadar harp ve istilâlardan sonra daha fazla konfor da olamazdı.

Gazi büyük İzmir zaferinden dolayı memnundu. Fakat henüz İstanbul ve Trakya'yı kurtaramamıştı. Sonra İstanbul'da bir takım muhalifler, muhafazakârlar, hattâ düşmanla birlik olanlar da vardı. Vakıa Ali Kemal'den sonra muhalif gazeteler biraz susmuşlardı. Fakat İstanbul'da umumî efkârı idare etmek ve ez-cümle yeni başlayacak olan Belediye intihabına dikkat etmek lâzımdı. Bu Belediye seçiminin sonra tabii mebus seçimi de olacaktı. Saray ve Babıâli hususiyetle galip müttfiklerin işgal kumandanlığı tabiatıyla Ankara'nın aleyhinde bir netice almak isteyeceklerdi. Binaenaleyh doktor Adnan Bey ve onunla beraber çalışan (Anadolu ve Rumeli Müdafayı Hukuk Cemiyeti) erkân ve efradı çok tetik davranmalıydılar. Zâten Yakup Kadri ile Kara Kemal'in de daveti hep bu iş üzerineydi.

Korku şu idi: İttihat ve Terakki ile Müdafayı Hukuk Cemiyeti bir midir, ayrı mıdır? Ortak mıdır, rakip midir?

Kara Kemal ister ise İttihatçılar Müdafayı Hukuk reyî verecekler, istemez ise Müdafayı Hukuk yani Ankara mağlûp olacak. Kara Kemal teşkilâtı, muktedir, mefkûresine sahip, çok zeki ve cesur bir adamdı. Elinden milyonlar geçtiği halde Umumi Harpte on para çalmamıştı. Gayet basit yaşardı. Yalnız nargile meraklısıydı. Kadından hoşlanmazdı. Körükörüne İttihatçı idi ve tabiatıyla Ankara hükümetine rakipti, yani Ankara'nın İttihatçıları başa geçirmesini, ezmemesini istiyordu.

İstanbul teşkilâtı Damad Feridin kahrına ve takibine rağmen onun elindeydi, yani İttihatçıydı.

Yakup Kadri Belediye intihabatında İttihatçılar ile Müdafayı Hukukcuların birlikte çalışacaklarını söylüyordu. Kara Kemal susuyordu. Ben işe karıştım. Zaten Gazinin huzurunda bu mesele alenen münakaşa ve müzakere ediliyordu. Ben:

— Paşam, İstanbul'da Müdafayı Hukuk idare edenler âciz kimselerdir, bu iş be-

ceremiyeciler, İttihatçılar tek başına kazanacaklar ve bizi müşkül bir vaziyete koyacaklar, dedim.

Gazi de Müdafayı Hukukcuların bu işi beceremeyeceklerine kaniydi. Fakat Kara Kemal ile kavga mı edecekti? Nihayet:

— İstanbul'a gidiniz, millî dâva için hep beraber çalışınız dedi.

Zâten onun için günün meselesi bu değildi.

Mütemediyen Lozan'da bulunan İsmet Paşadan telgraflar geliyordu. Gazi her telgrafın mealini huzurundakilere de söyler ve hattâ onların da mütalaasını alardı. Nihayet gazeteciler ile gazeteciliğe ait de konuştu ve ilk defa olarak İstanbul başmuharrirleri ile ciddi bir surette tanıştı. Tabii o bize soruyor. O tarihi günün en mühim sual ve cevabı şu oldu: İsmail Müştak:

— Paşam, intihabatta muhalifleriniz ekseriyetle telgrafı siz her zaman söylediniz gibi demokrasiyi tatbik ederek resî karar onlara usulen teslim edip çekilecek misiniz? dedi.

Gazi bunun üzerine hem alaylı ve hem de ciddi bir tavır alarak hemen cevap verdi:

— Ben bu mevkii kendim yaptım, kimseye vermem, o dediğiniz ekseriyeti sopa ile kovarım.

Unutmayalım ki o vakit İsmail Müştak koyu bir İttihatçı idi ve belki de bu suali Kara Kemal namına sormuştu. Herkes sustu, Gazinin demokrasi, liberalizm kelime ve mefhumlarından ne anladığı görülmüştü.

Bir az sonra yemek için ayrıldık. Misafir olduğumuz eve giderken hiç unutmam Falih Rifki:

— Sinik bir cevap, dedi.

Yemektan sonra yanımıza birisi gelip:

— Tebrik ederim, hepiniz de bu sefer mebus oluyorsunuz, iyi imtihan geçirdiniz, diye tebşirde bulundu.

Falih Rifki arkadaşlar bermutad pokere başladıkları vakit Gaziyi:

— İsmail Müştak size sinik dedi, hiç böyeleri mebus olur mu? diye bir mektupcuuk göndermiş diye hemen aramızda bir söz çıktı. Bu mektup yani jurnal var mı yok mu bilmem.

Yalnız bildiğim bir şey varsa Falih Rifki mebus oldu ve o İzmit mülakatında bulunan gazetecilerin hiç biri mebus olmadı.

Ertesi günü Gazi cepheyi gezmeğe gitmişti. Ben tenbellik ederek o teftişte bulunamadığıma ömrüm oldukça teessüf edeceğim. Nihayet İstanbul'a dönerken Gaziyi daha iyi tanımış ve ondan lâzım gelen direktifleri almıştık.

İstanbul'da belediye intihabatı benim tahminim vechiyle, İttihatçılar tarafından kazanıldı. Ben haklı çıktım ve tabii gazetemle Müdafayı Milliyecilerin beceriksiz olanlarına çattım. Onlar da bir gün matbaaya gelerek bana:

— Mademki biz yapamıyoruz, gel sen de bizimle ol, başa geç, dediler. Bu zatlar namuslu kimselerdi. Sonra bir ikisi mebus da oldu. Ben:

— Ben bir gazeteciyim, fırkacı değilim, serbest kalmak taraftarıyım, her vakit sizin ile beraberim. Size fırkacı ruhlular ve disiplinli adamlar lâzım, dedim.

— Öyleyse bize öyle adamlar bulunuz ve merkeze getiriniz, diyerek dostca ayrıldılar.

Filhakika ertesi günü ben bu işe lâyık gördüğüm üç arkadaşımı alarak merkeze gittim. Bunlar doktor Rasim Ferit, Mahmut Şev-

ket Paşa merhumun yaveri eski mebus İsmail Hakkı ve Avukat Refik İsmail idi.

Zâten herkes eskiden onları tanıyordu. Anlaştık, ve bu üç arkadaş işe başladılar. Ben gazetemle Müdafayı Hukukun propaganda-sını ve müdafaasını yapacaktım. Fakat, arkadaşlık başka, menfaat başka, hırs başkadır. Bir az sonra farmasondur, Fransız dostudur diye Rasim Ferit'i ve İttihatçıdır diye de İsmail Hakkı'yı oradan çıkarmışlar ve ortada yalnız Refik İsmail kalmış.

Müdafayı Hukuk da Halk fırkası olunca Refik İsmail hemen İstanbul'un Validen büyük bir kodamını kesilmiş. Halk fırkasının nasıl teşkil edildiğini ileride söyleyeceğim. Doktor Rasim Ferit ile İsmail Hakkı (merhum) atıldıktan sonra kolay kolay bellerini düzeltemediler.

İsmail Hakkı Recep Peker'in arkadaşı idi fakat bir türlü Ankara'ya mebus olmadı. Vaitler boşa çıktı. Çünkü İsmail Hakkı bir harp zenginiydi. Fakat zavallı parasını mütarekeden evvel Viyana'larda yemişti. Sarıyer'de zengin bir dalyancı kayınpederi vardı. Fakat yine çalışmağa, meselâ Bursa biraderler şirketinin memuru olmağa mecbur olmuştu. Zâten basit bir mülâzim olan bu zatın öyle ince siyasetle alakası yoktu. Her nasılsa gençken Mahmut Şevket Paşanın yaveri ve o sayede de Osmanlı Mebusan Meclisine mebus olmuştu. Doktor Rasim Ferit ise Gazinin ve Fethi Beyin canciğeri arkadaşıydı. Fakat o zamanlar fazla konuşuyordu. Masonluğunu her yerde gösteriyordu. Fransızları severdi, bunu da her vakit söylüyordu. Sonra Celâl Nuri Kılıç Ali vak'asında Şişli çocuk hastahanesi operatörü olduğundan o vakit Celâl Nuri'yi tedavi ettiği için Kılıç Ali taraftarlarının düşmanlığına maruz kalmıştı. Hasılı kendisini, Afyon mebusu Ali Bey ki Halk Fırkasının ele başıydı, sevmediği gibi Gazi de unutmus gibi idi. Fakat neden sonra akıbet Refik İsmail kötü kişi oldu ve Rasim Ferit mebus seçildi.

İşte böylece meydanı boş bulan Refik İsmail bir aralık İstanbul'un Ali kıran baş keseni oldu. Mühim dâvalar hep ona geliyordu. O da ortağı ve sınıf arkadaşı avukat İsmail İsa'ya havale ediyordu. Az zamanda bu suretle bir çok para kazandılar.

Refik İsmail'i fırkaya ben takdim etmiştim. Bu eski mektep arkadaşım ve aziz dostum bana da ne oyunlar oynamadı. Size bir tanesini söyleyeyim:

Gazeteler Fırkanın istemediği bir şeyi, şimdî unuttum, dillerine tutturmuşlar yazıp duruyorlardı. Hattâ Kılıç Ali bunun için Ankara'dan İstanbul'a gelmişti. Halk Fırkasına beni çağırıyor ve masasının öbür tarafına oturtu. Kılıcın koltuğunun arkasında büyük bir ayna vardı. İsmail de benim arkamda ayakta idi.

Ben kendisini aynadan görüyordum. Kılıç Ali bana bu neşriyatın fena tesir ettiğini ve durdurulmasını söylediği vakit ben de:

— Ben yalnız kendi gazetemle karışırım. Bu neşriyatı bütün gazeteler yapıyor, onlara benim sözüm geçmez, onlar benim maiyetim

değil, bilakis benim rakibim, dedim.

Bu aralık Refik İsmail arkamdan Kılıç Ali'ye işaret ediyor, eli ile «budur, budur inanma» demek istiyordu:

Döndüm ve Refiğe hitaben:

— Refik, vakıa sen görmüyorsun, gözünü kuvvetsiz, fakat ben görüyorum, sen arkamdan işaret ediyorsun, aynaya bak, dedim.

İşte kendi elimle baş köşeye getirdiğim eski bir mektep arkadaşım bana göz göre göre öyle bir oyun oynamaktan kendini alamıyordu.

Bu mesele bence mühimdi. Çünkü Gazinin son derece iltifatına ve itimadına mazhar olduğum halde bütün maiyetinin yavaş yavaş düşmanlığını ve kıskançlığını kazanmıştım. Çünkü gördüklerimi, bildiklerimi gazetemle yazıyordum. Bu ise bir çokkların zülfü yarına dokunuyordu.

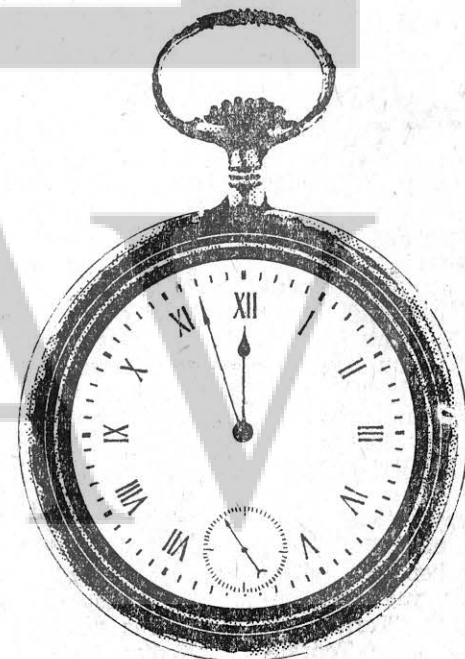
Bu hâatıraları bitirmeden evvel Refik İsmail dostumun bana oynadığı bir ikinci oyununu da söyleyeyeyim bari:

Mısır Hidiyi Abbas Hilmi Paşanın Lozan Konferansından sonra avukatlığını almak için Ankara'dan izin istemiştik. Verdiler. Hidiyin pek büyük bir dâvası İstanbul'da görülecekti. Belki yüz bin liralık bir avukatlık ücreti alacaktım. O vakit yeni avukatlık kanunu tatbik olunmağa başlıyordu. Ben de Refik İsmail'in ricası üzerine bu kanunu gazetemle müdafaa edip duruyordum. Bu kanuna göre mevcut avukatların dosyalarını bir komisyon tetkik edecek ve fenalarını veya az staj yapmış olanlarını barodan çıkaracaktı. Tabii Refik İsmail ve arkadaşları bu komisyonun başında idiler ve ilk iş olarak da beni Barodan çıkarmak oldu. Bakınız nasıl!

Sözde benim stajım azmış, binaenaleyh altı ay hâkimlik veya müddeiumumilik yapmamışmışım. Fakat aynı zamanda da Refik İsmail Paris'te bulunan Hidiye bir telgraf çekerek: «Avukatınzı Suphi Nuri barodan çıkarıldı. Dâvanızı İsmail İsa'ya veriniz» diye haber göndermiş. Hidiyin bana itimadı vardı. Âdeta ahbab olmuştu. Bu telgrafı alınca hemen benden telgrafla malûmat sorduğu gibi İstanbul'a da tahkikat için bir adamını göndermişti. Verdiğim cevapta Barodan çıkarılmak tard değildir, çünkü Adliye bana vazife teklif ediyor demiştim. O vakit benim yerime İsmail İsa değil Hukuk Fakültesi Profesörlerinden Tahir Hidiyin avukatı olarak bol bol ücret aldı. Yani neticede ben zarar ettim gibi Refik İsmail ve şürekâsı da bir şey kazanmamıştı. İşte bu iki misal size Refik İsmail'in arkadaşlığının mahiyet ve kıymetini göstermeğe kâfidir. Ben ise onsekiz yaşından beri onu candan bir arkadaş zannedirdim. Meğerse onda arkadaşlık değil hattâ insanlık hisleri bile yokmuş.

Neticede Ankara'nın gözünden düşerek ne mebusluğu, ne Halk Fırkası mutemetliği kaldı. Bugün o da benim gibi mahkemede avukatlık ediyor. Şu farkla ki o zengindir, ben ise fakirim.

Suphi Nuri İLERİ
6/1/1942
NİŞANTAŞI

Reklâm, işlerinizi saat gibi yürütür

REKLÂM VE TANITMA FAALİYETLERİNİZİ
yurt içinde ve dışında
EN ETKİLİ VE EN İSRAFSIZ ŞEKİLDE YÜRÜTMEK İÇİN
Kurumumuz hizmetlerinden faydalanınız

BASIN İLÂN KURUMU

Cağaloğlu, Türkocağı Cad. no. 1. kat 3
Telefon: 27 66 00 - 27 66 01. İstanbul

T.S. 87

TÜRK SOLU — Haftalık Gazete ☆ Sahibi: Şerif Tekben ☆ Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Ahmet Say ☆ İdare yeri Yazışma ve Abone Adresi: Babıâli Caddesi No: 29 İstanbul, Telefon: 27 39 61 ☆ Ankara Temsilciliği: Ersen Olgaç Meşrutiyet Caddesi Altın Han No: 17 ☆ Dizgi ve baskı: Son Telgraf Matbaası, İstanbul, Telefon: 27 54 12 ☆ İstanbul dağıtımı: Fuat Bute. Ankara Cad. No. 34.

Telefon: 27 89 49 ☆ Ankara dağıtımı: Ankara Umum Gazete Bayileri Kooperatifi ☆ Ege Bölgesi Dağıtımı: Orhan Özışman, İzmir ☆ Anadolu dağıtımı Sabri Özakar, İstanbul, Telefon: 27 23 68 ☆ Yıllık aboneliği: Yurt içi 20 TL., Avrupa uçak: 60 TL., Amerika uçak: 150 TL. ☆ İlan santimi 20 TL. Yayın İlanları % 50 indirimlidir.